

Program integrisanog razvoja koridora

Save i Drine (SDIP)

Pod-projekat: Infrastrukturni radovi na izgradnji obaloutvrda na rijekama
Lim i Grnčar

Akcioni plan preseljenja za opštinu Berane

maj 2022. godine

Klijent: Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Projekat: Program integrisanog razvoja koridora Save i Drine (SDIP)
Dokument: Akcionni plan preseljenja (RAP)
Pripremili: E3 DOO Podgorica i Lejla Tabaković
Datum: 16. maj 2022. godine
Verzija: Finalna

Sadržaj

1	UVOD	8
2	INSTITUCIONALNI OKVIR	10
3	PRAVNI OKVIR ZA EKSPROPRIJACIJU	12
4	KLJUČNI PRINCIPI I OBAVEZE PO PITANJU EKSPROPRIJACIJE ZEMLJIŠTA/PRESELJENJA	13
5	ANGAŽOVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA	16
6	UTICAJI POD-PROJEKTA	17
	METODOLOGIJA	17
	6.1 OPIS UTICAJA POD-PROJEKTA	18
	6.2. Rezultati socio-ekonomskog istraživanja	20
7	PRAVA NA NAKNADU	20
8	POMOĆ OSJETLJIVIM LICIMA	23
9	OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA I JAVNE KONSULTACIJE	24
10	UPRAVLJANJE ŽALBAMA I POSTUPANJE PO ŽALBAMA	25
11	IMPLEMENTACIJA AKCIONOG PLANA OTKUPA ZEMLJIŠTA	29
	11.1 ODGOVORNOSTI U IMPLEMENTACIJI	29
	11.2 MONITORING, EVALUACIJA I IZVJEŠTAVANJE	30
	11.3 INDIKATIVNI VREMENSKI OKVIR ZA IMPLEMENTACIJU RAP-A	31
	11.4 BUDŽET ZA IMPLEMENTACIJU RAP-A	31
12	PRILOZI	32
	PRILOG 1: ŽALBENI FORMULAR	32
	PRILOG 2: UPITNIK KORIŠĆEN ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA	33
	PRILOG 3: IZJAVA O SAGLASNOSTI	36
	PRILOG 4: SUMARNI PREGLED CENZUS BAZE PODATAKA, UKLJUČUJUĆI PODATKE KOJI NISU POVJERLJIVI	37
	PRILOG 5: OBAVJEŠTENJE O SOCIO-EKONOMSKOM ISTRAŽIVANJU	38
	PRILOG 6: FOTOGRAFIJE PROJEKTNE OBLASTI	40
	PRILOG 7: SUMARNI PREGLED REZULTATA SOCIO-EKONOMSKOG ISTRAŽIVANJA	41

Lista tabela

Tabela 1: Institucionalni okvir koji se konkretno odnosi na projekat	10
Tabela 2: Uticaji pod-projekta	18
Tabela 3: Odgovornosti za implementaciju RAP-a	29

Lista slika

Slika 1 – Rastojanje između pod-projektne oblasti, četiri biznisa i voćnjaka	19
--	----

Skraćenice

ESCP	Plan za preuzimanje obaveza za životnu sredinu i socijalna pitanja
ESS	Standardi za životnu sredinu i socijalna pitanja Svjetske banke
ESS10	Angažovanje zainteresovanih strana i objavljivanje informacija
ESS5	Otkup zemljišta, ograničenje upotrebe zemljišta i prinudno preseljavanje
EU	Evropska Unija
GIS	Geografski informacioni sistem
KO	Katastarska opština
Komisija	Komisija za procjenu vrijednosti nepokretnosti
LZ	Lokalna zajednica
Ministarstvo	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
Opština	Opština Berane
PAP	Lica pogođena projektom
PIU	Jedinica za implementaciju projekta
RAP	Akcioni plan preseljenja
RPF	Okvirna politika preseljenja
SB	Svjetska banka
SDIP	Regionalni program integrisanog razvoja koridora Save i Drine
SEP	Plan angažovanja zainteresovanih strana
Uprava	Uprava za katastar i državnu imovinu Crne Gore-Područna jedinica Berane

SPISAK DEFINICIJA

<p>KATEGORIJE PRESELJENIH LICA</p>	<p><i>Kategorija 1:</i> Lica pogođena projektom koja polažu formalna i zakonska prava na zemljište ili imovinu su ona lica koja posjeduju formalnu dokumentaciju, u skladu sa nacionalnim zakonodavnim okvirom, kojom dokazuju da polažu prava na tu imovinu, ili lica koja su jasno prepoznata nacionalnim zakonodavstvom kao lica koja ne moraju posjedovati dokumentaciju za dokazivanje vlasništva.</p> <p><i>Kategorija 2:</i> Lica pogođena projektom (PAP) koja ne polažu formalna prava na zemljište ili imovinu u vrijeme sprovođenja cenzusa imovine, ali koja polažu priznata ili prepoznatljiva prava na zemljište ili imovinu u skladu sa nacionalnim zakonodavnim okvirom.</p> <p><i>Kategorija 3:</i> Lica pogođena projektom (PAP) koja ne polažu prepoznata zakonska prava ili prava svojine nad zemljištem ili imovinom na kom žive ili koju koriste.</p> <p><i>Kategorija 4:</i> Lica ili zajednice pogođene projektom, a koja nemaju prava da odbiju eksproprijaciju ili ograničenja po pitanju korišćenja zemljišta, što dovodi do njihovog preseljenja (prinudno preseljenje).</p>
<p>CENZUS I STUDIJA POČETNOG SOCIO-EKONOMSKOG STANJA</p>	<p>Cenzusom se identifikuju lica pogođena projektom, a uključuje i relevantne demografske podatke (starost, pol, broj članova porodice, rođenja i smrti), kao i društvene i ekonomske podatke (nacionalnost, zdravlje, obrazovanje, zanimanje, izvori prihoda, način života, radna sposobnost, itd.). Sprovedenjem cenzusa se omogućava da se utvrdi koje uslove za nadoknadu ispunjavaju lica koja su pogođena projektom. Cenzus obuhvata inventuru i procjenu vrijednosti imovine, kao i utvrđivanje, dokumentovanje i obavještavanje lica pogođenih projektom o stečenim pravima.</p> <p>Informacije prikupljene u okviru cenzusa predstavljaju nulto stanje, koje služi kao referentna tačka u odnosu na koju se mogu mjeriti rezultati postignuti kada je u pitanju obnavljanje prihoda, kao i rezultati drugih mjera usmjerenih na obnavljanje životnih uslova.</p>
<p>DATUM PRESJEKA</p>	<p>Datum nakon kog bilo koje lice koje se doseli u projektnu oblast više ne može ostvariti prava na nadoknadu i/ili pomoć. Svrha ovog datuma je da se spriječi doseljavanje lica koja žele da zloupotrijebe ovu priliku. Ovaj datum se odnosi na datum objavljivanja odluke o utvrđivanju javnog interesa. Odluka o utvrđivanju javnog interesa za eksproprijaciju za potrebe realizacije projekta u opštini Berane je objavljena u „Službenom listu Crne Gore – opštinski propisi“, Br. 016/21, 7. juna 2021. godine.</p>
<p>EKONOMSKO PRESELJENJE</p>	<p>Gubitak posjeda ili pristupa posjedima, koji utiče na egzistenciju ili ostvarivanje prihoda, a do kog je došlo usljed realizacije projekta. Fizička ili pravna lica mogu biti preseljena sa ili bez fizičkog preseljenja.</p>
<p>OSTVARIVANJE PRAVA</p>	<p>Vrste nadoknade i pomoći na koje lica pogođena projektom mogu ostvariti prava tokom preseljenja. Prava se ostvaruju u odnosu na pojedinačne projekte, a sve u skladu sa rezultatima cenzusa sprovedenog u svakoj od projektnih oblasti, pri čemu su prava koja mogu ostvariti lica pogođena ovim projektom prikazana u matrici prava, tj. u tabeli koja sadrži informacije o tome ko može ostvariti prava na kompenzaciju i/ili pomoć, kao i na koju vrstu prava/pomoći mogu ostvariti navedena prava. Generalna prava za SDIP su definisana u RPF.</p>
<p>PRINUDNO PRESELJENJE</p>	<p>Eksproprijacija koja se vrši za potrebe projekta ili ograničenja na korišćenje zemljišta do kojih može doći usljed realizacije projekta (premještanje, gubitak stambenog zemljišta ili gubitak skloništa), ekonomsko preseljenje (gubitak zemljišta, posjeda ili pristupa posjedima, koji dovode do gubitka izvora prihoda ili drugih izvora sredstava za život) ili oboje.</p> <p>Preseljenje se smatra prinudnim u slučaju kada lica ili zajednice pogođene projektom nemaju pravo da odbiju eksproprijaciju ili ograničenja na korišćenje zemljišta, a koja dovode do fizičkog preseljenja.</p>
<p>EKSPPROPRIJACIJA</p>	<p>Odnosi se na sve metode pribavljanja zemljišta za potrebe projekta, a koje mogu obuhvatati direktnu kupovinu, eksproprijaciju zemljišta i sticanje prava pristupa, kao što su pravo služnosti ili pravo puta. Eksproprijacija takođe može obuhvatati: (a) sticanje nezauzetog ili neiskorišćenog zemljišta, bez obzira na to da li vlasnik zemljišta koristi to zemljište za ostvarivanje prihoda ili sredstava za život; (b) povraćaj državnog zemljišta koje koriste pojedinci ili domaćinstva; i (c) uticaji nastali usljed realizacije projekta, a koji dovode do potapanja zemljišta ili na neki drugi način dovode do neupotrebljivosti ili onemogućavanja pristupa zemljištu. „Zemljište“ obuhvata i sve što raste na zemljištu ili sve što se trajno nalazi na zemljištu, kao što su usjevi, objekti i druge vrste unapređenja zemljišta, kao i pripadajuća vodna tijela.</p>
<p>SREDSTVA ZA ŽIVOT</p>	<p>Odnosi se na čitav niz sredstava koja pojedinci, porodice i lokalne zajednice koriste za sticanje sredstava za život, kao što su prihodi od zarada, poljoprivrede, ribarstva, sakupljanje plodova, ostali prihodi zasnovani na prirodnim resursima, sitna trgovina i razmjena dobara.</p>

TRŽIŠNA VRIJEDNOST	Vrijednost koja se obračunava na osnovu cijene nekretnina u oblasti u kojoj se stiče konkretna nekretnina, pri čemu se tržišna vrijednost konkretne nekretnine može ostvariti na tržištu, a u zavisnosti od ponude i potražnje u vrijeme definisanja cijene.
NADOKNADA ZA PRESELJENJE	Novčana nadoknada za troškove koji su direktno povezani sa preseljenjem/izmještanjem domaćinstva ili biznisa.
FIZIČKO PRESELJENJE	Gubitak kuće/stana, smještaja ili skloništa usljed eksproprijacije koja se vrši za potrebe projekta, a usljed koje lice mora da se preseli na drugu lokaciju.
LICA POGOĐENA PROJEKTOM	Svako lice koje, usljed eksproprijacije koja se realizuje za potrebe projekta, izgubi prava vlasništva, korišćenja ili druge benefite koje ostvaruje korišćenjem izgrađenih objekata, zemljišta, jednogodišnjih ili višegodišnjih usjeva i drveća, ili bilo koje druge pokretne ili nepokretne imovine, bilo u potpunosti ili djelimično, zauvijek ili privremeno.
TROŠKOVI ZAMJENE	<p>Definiše se kao metoda procjene kojom se pruža iznos kompenzacije koji je dovoljan za zamjenu imovine, uvećanu za potrebne transakcione troškove koji nastaju usljed zamjene posjeda. U slučajevima kada postoji funkcionalno tržište, troškovi zamjene predstavljaju tržišnu vrijednost definisanu putem nezavisne i stručne procjene nepokretnosti, uvećane za transakcione troškove. U slučajevima kada ne postoji funkcionalno tržište, troškovi zamjene se mogu utvrditi na alternativne načine, kao što je obračun izlazne vrijednosti zemljišta ili proizvodnih sredstava, ili neamortizovana vrijednost zamjenskog materijala i radne snage potrebne za izgradnju objekata ili druge nepokretne imovine, uvećana za transakcione troškove. U svim slučajevima kada fizičko preseljenje dovodi do gubitka skloništa, troškovi zamjene moraju biti dovoljni makar da omoguće kupovinu ili izgradnju stambenog objekta koji ispunjava minimalne standarde zajednice po pitanju kvaliteta i bezbjednosti.</p> <p>Metode procjene za potrebe definisanja troškova zamjene bi trebalo da budu dokumentovane i obuhvaćene relevantnom planskom dokumentacijom koja se odnosi na preseljenje. Transakcioni troškovi obuhvataju administrativne takse, naknade za upis ili prenos vlasništva, razumne troškove selidbe, kao i sve slične troškove nametnute licima pogođenim projektom. Kako bi se osiguralo da je iznos kompenzacije usklađen sa cijenom zamjene, moguće je da će biti potrebno ažuriranje planiranih iznosa nadoknade u projektnim oblastima koje karakteriše visoka stopa inflacije, ili u slučajevima kada postoji dug vremenski period između perioda obračunavanja i isplate nadoknade.</p>
OGRANIČAVANJE KORIŠĆENJA ZEMLJIŠTA	Odnosi se na ograničenja ili zabrane korišćenja poljoprivrednog, stambenog, poslovnog ili drugog zemljišta, a koje su direktan rezultat implementacije projekta. Ova ograničenja mogu obuhvatati ograničavanje pristupa zakonom definisanih parkova i zaštićenih područja, ograničavanje pristupa drugim zajedničkim posjedima, ograničavanje korišćenja zemljišta unutar komunalnih i zaštićenih zona.
OKVIRNA POLITIKA PRESELJENJA	<p>Dokument pripremljen u fazi kada još uvijek nije bila jasno definisana vrsta ili obim eksproprijacije ili ograničenja po pitanju korišćenja zemljišta do kojih će doći usljed realizacije projekta, kao ni potencijalni uticaji ovih aktivnosti na fizičko i/ili ekonomsko preseljenje, a sve usljed faze u kojoj projekat tada nalazio. Okvirna politika ima za cilj da pojasni principe koji se odnose na preseljenje, organizaciju aktivnosti i kriterijume koje je potrebno ispuniti prilikom projektovanja pod-projekata koji će biti pripremljeni.</p> <p>Nakon pripreme pod-projekata i pojedinačnih komponenti projekata, kao i nakon što potrebne informacije budu dostupne, okvirna politika će biti razrađena u detaljan i konkretan plan koji će odgovarati potencijalnim rizicima i uticajima (vidi: Okvirna politika preseljenja u nastavku). Okvirna politika preseljenja za cjelokupni Program integrisanog razvoja koridora Save i Drine (SDIP) je pripremljena početkom 2020. godine, a sve kako bi definisala smjernice za pripremu ovog Akcionog plana preseljenja (RAP).</p>
PLAN PRESELJENJA	<p>Dokument u kom klijent definiše procedure koje će pratiti i aktivnosti koje će realizovati kako bi ublažio negativne uticaje, nadoknadio gubitke i pružio razvojne prilike i koristi licima i zajednicama koje su pogođene investicionim projektom.</p> <p>Planovi preseljenja se pripremaju za sve projekte koji dovode do ekonomskog ili fizičkog preseljenja. Obim i detaljnost plana varira u odnosu na intenzitet preseljenja i kompleksnost mjera koje je potrebno implementirati kako bi se ublažili negativni uticaji.</p>
SPORAZUMNA NADOKNADA (NAGODBA)	<p>Odnosi se na situacije u kojim zajmoprimac mora da stekne određeno zemljište i ograniči njegovu upotrebu za potrebe projekta, pri čemu zajmoprimac prvo pokušava da postigne uzajamni sporazum (nagodbu) sa vlasnikom/korisnikom zemljišta po pitanju nadoknade, umjesto realizacije ovog procesa putem eksproprijacije.</p> <p>U mnogim slučajevima, obje strane mogu biti mišljenja da je sporazumna naknada korisna kako bi se izbjegla kašnjenja i transakcioni troškovi do kojih dolazi tokom sudskog ili upravnog</p>

	<p>postupka eksproprijacije ili tokom obaveznog otkupa. Naime, mnogim nacionalnim zakonima se propisuje obaveza vladinih organa da prvo pokušaju sprovesti ovakav proces zasnovan na uzajamnom dogovoru.</p>
<p>OSJETLJIVA LICA/GRUPE</p>	<p>Osjetljiva lica predstavljaju pojedince koji, zbog svog pola, etničke pripadnosti, godina, fizičkog ili mentalnog invaliditeta, ekonomski nepovoljnog položaja ili društvenog statusa mogu biti pod jačim negativnim uticajem preseljenja nego druga lica, odnosno lica koja mogu imati ograničene mogućnosti po pitanju ostvarivanja prava ili korišćenja pomoći pri preseljenju i ostalih pratećih razvojnih pogodnosti. Grupe ili lica koja mogu biti posebno osjetljiva obuhvataju, ali nisu ograničena na: djecu, žene, starija ili bolesna lica.</p>

1 UVOD

1.1. OPIS I KONTEKST PROJEKTA

Svjetska banka (SB) je opredijelila sredstva za finansiranje Regionalnog programa integrisanog razvoja koridora Save i Drine (SDIP), koji je usmjeren na unaprjeđenje zaštite od poplava i omogućavanje prekogranične saradnje u upravljanju vodama u koridoru Save i Drine. SDIP će biti implementiran tokom narednih 10 godina, na teritoriji Crne Gore, Bosne i Hercegovine i Srbije. Konkretno, pod-komponenta ovog programa koja će biti implementirana u Crnoj Gori je usmjerena na unaprjeđenje upravljanja slivovima rijeka Lim i Grnčar, kao i na radove koji se odnose na implementaciju mjera za zaštitu od poplava u slivu rijeke Lim, kako bi se ublažili rizici od plavljenja i promovisalo održivo korišćenje prirodnih resursa (Projekat). Pod-projekat obuhvata izvođenje radova u opštinama Berane, Bijelo Polje, Plavu i Gusinju. Projekat realizuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede (Ministarstvo), u saradnji sa svojom Jedinicom za implementaciju projekta (PIU). Detaljniji opis institucionalnog okvira koji se konkretno odnosi na Projekat je dat u Poglavlju 2.

Okvirna politika preseljenja (RPF) je pripremljena za potrebe Projekta početkom 2020. godine, a sve kako bi se definisale smjernice za pripremu Akcionih planova preseljenja (RAP), a koji imaju za cilj da ispune propise koji su definisani Ekološkim i socijalnim standardom 5 SB: „Otkup zemljišta, ograničenje upotrebe zemljišta i prinudno preseljenje“ (ESS5), kao i propise definisane nacionalnim zakonodavnim okvirom u domenu eksproprijacije. Dodatno, za potrebe ovog Projekta je pripremljen i objavljen niz okvirnih dokumenata koji se odnose na zaštitu životne sredine i socijalna pitanja, pri čemu je svaki od ovih dokumenata konsultovan i uzet u obzir za potrebe pripreme ovog RAP-a. Zvanična ESF dokumentacija i instrumenti upravljanja, koji su objavljeni kao dodatak RPF, su: Plan za preuzimanje obaveza za životnu sredinu i socijalna pitanja (ESPC), februar 2021. godine; Procedura upravljanja radnom snagom, februar 2020. godine; Okvirni plan upravljanja životnom sredinom i socijalnim pitanjima, februar 2020. godine; Plan angažovanja zainteresovanih strana, februar 2020. godine.

1.2. OBIM I NAMJENA AKCIONOG PLANA PRESELJENJA

Ovaj RAP je pripremljen u skladu sa važećim zakonodavnim okvirom u Crnoj Gori, kao i u skladu sa zahtjevima Svjetske banke definisanim u ESS5. Zasnovan je na **RPF koji je pripremljen u februaru 2020. godine**, a koji je odobren od strane Ministarstva i SB. U RPF-u su definisani opšti principi, procedure i okvir prava po pitanju potencijalnih uticaja izazvanih eksproprijacijom zemljišta koja je potrebna za realizaciju ovog pod-projekta. Stoga, RPF je predstavljao osnovu za pripremu ovog detaljnog RAP-a.

Ovaj RAP pruža detaljnije informacije o licima pogođenim projektom, kriterijumima za ostvarivanje prava, kao i o procedurama koje moraju biti praćene od strane Ministarstva i Opštine Berane (Opština), kao i aktivnostima koje će oni preduzeti kako bi pružili adekvatnu nadoknadu pojedincima i zajednicama koje su pogođene projektom.

Ovaj RAP je potrebno čitati zajedno sa RPF i SEP, što se posebno odnosi na pitanja koja se ne ponavljaju u ovom dokumentu, kao što su:

- Zahtjevi SB
- Zakonodavni okvir Crne Gore
- Kompenzacije za različite vrste imovine/principi procjene imovine

1.3. TRENUTNI STATUS AKTIVNOSTI PO PITANJU EKSPROPRIJACIJE

Proces eksproprijacije još uvijek nije započeo. Pripremljen je Elaborat eksproprijacije, koji je obavezan u skladu sa nacionalnim zakonodavnim okvirom, ali dalje aktivnosti (kao što je procjena vrijednosti nepokretnosti) još uvijek nisu započete.

U Junu 2021. godine Skupština opštine Berane usvojila je Odluku o utvrđivanju javnog interesa za potpunu eksproprijaciju imovine za potrebe izgradnje obaloutvrde na rijeci Lim¹. Nakon usvajanja Odluke pripremljen je Elaborat eksproprijacije² od strane autorizovane geodetske organizacije na osnovu Glavnog projekta³.

Nakon ovjere Elaborata eksproprijacije od strane Uprave za katastar i državnu imovinu – Područna jedinica Berane (Uprava)⁴, pokrenuta je procedura za parcelaciju zemljišta i upisivanje podataka iz Elaborata eksproprijacije u katastar. Početkom marta 2022. godine nakon što su u Upravi definisane parcele koje će biti predmet eksproprijacije, Uprava je podnijela zahtjev za procjenu vrijednosti nepokretnosti za potrebe eksproprijacije kod Komisije za procjenu vrijednosti nepokretnosti (Komisija)⁵. Komisija će utvrditi iznos sredstava potreban za eksproprijaciju, koji će biti deponovan od strane Opštine na račun Ministarstva finansija i socijalnog staranja.

¹ Službeni list Crne Gore – Opštinski propisi, br. 016/21, 7. jun 2021. godine

² Pripremio: "Geo-start" d.o.o. Podgorica, februar 2021. godine

³ Projektant: "CESTRA" d.o.o. Beograd, jun 2020. godine

⁴ Od 5. januara 2021. godine, Uprava za katastar i Uprava za imovinu su spojeni u Upravu za katastar i državnu imovinu, a na osnovu Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave.

⁵ Komisija se bira po službenoj dužnosti i sastoji se od 5 članova, od kojih najmanje 3 člana moraju biti sudski vještaci odgovarajućih profesija. Metodologija procjene vrijednosti nepokretnosti je definisana Pravilnikom o Metodologiji za procjenu vrijednosti imovine („Službeni list Crne Gore, Br. 64/18).

2 INSTITUCIONALNI OKVIR

Ministarstvo, uključujući Upravu za vode, je glavni korisnik SDIP u Crnoj Gori, kao glavni primalac finansijskih sredstava od SB za potrebe implementacije projekata na teritoriji opština Bijelo Polje, Berane, Plav i Gusinje.

Druge institucije koje su uključene u implementaciju projekta su Ministarstvo finansija i socijalnog staranja, Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, kao i Uprava za katastar i državnu imovinu. Dodatno, lokalna samouprava ima značajnu institucionalnu i implementacionu ulogu u projektu, kao i PIU, koja predstavlja posrednika između Ministarstva, SB i lokalnih samouprava. Opšte odredbe koje se odnose na nadležnosti i ovlašćenja relevantnih ministarstava, kako je definisano *Uredbom o organizaciji i načinu rada državne uprave*⁶ su prikazane u tabeli u nastavku.

Tabela 1: Institucionalni okvir koji se konkretno odnosi na projekat

Organ javne uprave	Relevantne institucionalne odgovornosti i ovlašćenja	Uloge i odgovornosti u projektu
Opština	Aktivnosti od direktnog i zajedničkog interesa za lokalno stanovništvo se obavljaju u opštini. Opština takođe obavlja poslove koji su joj povjereni zakonom ili preneseni propisima Vlade.	Korisnik eksproprijacije. Odgovorni za pokretanje procesa eksproprijacije.
Ministarstvo	Odgovorni za razvojne politike i mjere agrarne politike i zaštite/upravljanja vodama; predlaganje zakonskih propisa u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, upravljanja vodama i drugim oblastima; usklađivanje nacionalnog zakonodavnog okvira sa pravnim tekovinama EU.	Korisnik sredstava SB opredijeljenih za implementaciju Projekta. Odgovorni za implementaciju Projekta, monitoring projektnih aktivnosti, angažovanje izvođača i nadzora za izvođenje građevinskih radova. Koordinacija između PIU i SB.
PIU	Uspostavljena u okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede. Odgovorni za koordinaciju aktivnosti između Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Svjetske banke i lokalne samouprave.	Upravljanje projektom i implementacija projekta, izvještavanje, implementacija programa, upravljanje rizicima u životnoj sredini i društvenom okruženju, upravljanje žalbama, implementacija i koordinacija RPF/RAP/SEP. Odgovorni za implementaciju RAP-a, u saradnji sa Opštinom. PIU će dostaviti ovaj RAP Opštini i pružiti im podršku pri razumijevanju zahtjeva definisanih u ovom dokumentu.
Uprava za vode	Odgovorni za regulaciju i upravljanje vodama; zaštitu voda; izdavanje vodnih dozvola; uspostavljanje i upravljanje vodnim informacionim sistemom, vodnim katastrom, registrom voda.	Odgovorni za izdavanje vodnih uslova i vodnih dozvola za Projekat.

⁶ Službeni list Crne Gore br. 118/20, 121/20, 1/21 i 2/21

Organ javne uprave	Relevantne institucionalne odgovornosti i ovlašćenja	Uloge i odgovornosti u projektu
<p>Ministarstvo finansija i socijalnog staranja</p>	<p>Odgovorni za pripremu i implementaciju zakonskih propisa koji se odnose na imovinska prava, državnu svojinu, premjer i katastar nepokretnosti i druga imovinska prava.</p>	<p>Odgovorni za finansijski aspekt eksproprijacije, a nakon deponovanja finansijskih sredstava za potrebe eksproprijacije od strane relevantnih opština.</p>
<p>Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma</p>	<p>Odgovorni za sistem integrisane zaštite životne sredine i održivog korišćenja prirodnih resursa; procjenu uticaja na životnu sredinu i stratešku procjenu uticaja na životnu sredinu, pripremu i razvoj planske dokumentacije; izdavanje urbanističko-tehničkih uslova, itd.</p>	<p>Odgovorni za definisanje uslova i zahtjeva po pitanju elaborata procjene uticaja na životnu sredinu i zaštitu životne sredine za sve infrastrukturne projekte u Crnoj Gori.</p>
<p>Područna jedinica Uprave za nekretnine Berane</p>	<p>Odgovorni za pokretanje postupka rešavanja imovinsko-pravnih odnosa; razvoj standarda za geodetske radove, izrada katastra nepokretnosti i podzemnih instalacija; sprovođenje administrativnih procedura koje se odnose na vlasništvo i katastar; procjena nepokretnosti; planiranje, izrada, analiza i procjena validnosti geodetskih snimanja, katastra nepokretnosti i kartografskih radova; izrada, održavanje i unapređenje Geografskog informacionog sistema (GIS), itd.</p>	<p>Odgovorni za proces eksproprijacije.</p> <p>Razvoj standarda za geodetske radove, izrada katastra nepokretnosti i podzemnih instalacija; sprovođenje administrativnih procedura koje se odnose na vlasništvo i katastar; procjena nepokretnosti; planiranje, izrada, analiza i procjena validnosti geodetskih snimanja, katastra nepokretnosti i kartografskih radova; izrada, održavanje i unapređenje Geografskog informacionog sistema (GIS), itd.</p> <p>Realizacija procesa procjene vrijednosti nepokretnosti, predlaganje i donošenje odluka o eksproprijaciji i sveukupno sprovođenje procesa eksproprijacije sa svim vlasnicima.</p>

3 PRAVNI OKVIR ZA EKSPROPRIJACIJU

Zakon o eksproprijaciji⁷ definiše upravljanje zemljištem/imovinom u Crnoj Gori. Sveobuhvatan pregled odredbi ovog zakona je dat u RPF. Stoga, u ovom RAP-u su obrađeni samo ključni aspekti pravnog okvira, i to:

- Lica koja polažu formalna vlasnička prava na zemljište i objekte, na način na koji su njihova prava zavedena u katastru, polažu prava na naknadu.
- Naknada je definisana kao „pravična nadoknada“ koja se može odrediti u novcu ili davanjem u svojinu ili susvojину druge odgovarajuće nepokretnosti. U slučaju kada je naknada određena u novcu, ona se određuje u „visini **tržišne vrijednosti** iste vrste nepokretnosti na istom ili sličnom području, uvećana za **eventualno izgubljenu dobit** u periodu preseljenja i **troškove preseljenja**“. U slučaju kada se naknada pruža u vidu davanja druge nepokretnosti u svojinu ili susvojину, ranijem vlasniku ekspropisane nepokretnosti pripada odgovarajuća nepokretnost iste vrijednosti, uvećana za eventualno izgubljenu dobit u periodu preseljenja i troškove preseljenja.
- Zakon detaljno definiše vrste naknade za različite vrste imovine (poljoprivredno zemljište, građevinsko zemljište, stambeni objekti, poslovni objekti, šume, usjevi, itd.).
- Procjenu vrijednosti nepokretnosti vrši Centralna komisija za procjenu vrijednosti, a u skladu sa odredbama Zakona o eksproprijaciji i *Pravilnika o metodologiji za procjenu vrijednosti imovine*⁸. Komisija se bira po službenoj dužnosti, od strane Uprave, i sastoji se od 5 članova, od kojih najmanje tri moraju biti sudski vještaci odgovarajućih profesija.
- Naknada mora biti zasnovana na pravičnoj vrijednosti imovine, koja se obračunava u visini tržišne vrijednosti uvećane za eventualno izgubljenu dobit i troškove preseljenja. Tržišna vrijednost imovine se definiše na osnovu skorašnjih transakcija na tržištu, u oblasti u kojoj se projekat realizuje (ili u relevantnoj okolnoj oblasti). Zamjenska vrijednost zemljišta mora odgovarati tržišnoj vrijednosti zemljišta sličnih karakteristika, a koje se nalazi u blizini zemljišta koje je pod uticajem projekta, pri čemu transakcioni troškovi moraju biti obuhvaćeni nadoknadom. Prilikom procjene vrijednosti biljaka i drveća, u obzir se uzimaju odlike kao što su njihova starost ili resursi ili vrijeme koje bi bilo potrebno za ponovni uzgoj novog drveta/biljke.

⁷ Službeni list Crne Gore, br. 55/00, 12/02, 28/06, 21/08, 30/17 i 75/18

⁸ Službeni list Crne Gore, br. 64/18

4 KLJUČNI PRINCIPI I OBAVEZE PO PITANJU EKSPROPRIJACIJE ZEMLJIŠTA/PRESELJENJA

Tokom implementacije ovog projekta, biće praćeni sledeći principi po pitanju preseljenja i eksproprijacije zemljišta:

1. Usaglašenost sa nacionalnim zakonodavnim okvirom i zahtjevima SB

Bilo kakva vrsta prinudnog sticanja vlasništva, ograničavanje pristupa posjedima ili preseljenje do kog može doći usljed realizacije ovog projekta će biti sprovedena u skladu sa važećim zakonodavnim okvirom Crne Gore, zahtjevima definisanim u ESS5, ovim RAP-om i dobrom međunarodnom praksom.

2. Izbjegavanje ili smanjenje prinudnog preseljenja

Prinudno preseljenje će biti izbjegnuto gdje god je to izvodljivo ili će isto biti minimizirano putem 'ispitivanja' svih izvodljivih alternativnih projektnih rešenja.

U mjeri u kojoj je to moguće, nastojaće se na postizanju sporazuma i dogovora sa licima pogođenim projektom, a sve kako bi se prinudno preseljenje izbjeglo ili svelo na minimum.

3. Datum presjeka

Datum presjeka do kog formalni vlasnici zemljišta mogu steći prava na naknadu predstavlja datum proglašavanja odluke o uspostavljanju javnog interesa, odnosno datum kada korisnik eksproprijacije dostavi predlog za eksproprijaciju nadležnim izvršnim organima (kao što je definisano nacionalnim zakonodavnim okvirom u domenu eksproprijacije), dok datum presjeka za neformalne vlasnike, odnosno za one koji nisu prepoznati nacionalnim zakonodavnim okvirom, predstavlja dan sprovođenja istraživanja o polaznom stanju.

Datum presjeka će biti javno objavljen u lokalnim medijima, kao i na konsultativnim sastancima, uz prateće objašnjenje.

Osobe koje se nastane u projektnoj oblasti nakon datuma presjeka neće imati prava na bilo kakvu vrstu naknade, ali će oni biti pravovremeno obaviješteni o ovim okolnostima, pri čemu će im biti upućeni zahtjevi da napuste objekte i sruše objekte koji su pod uticajem projekta, a sve prije početka implementacije projekta. Materijali od srušenih objekata neće biti oduzeti, niti će vlasnici imati obavezu da plate bilo kakvu kaznu niti će biti sankcionisani na bilo koji način.

4. Poboljšanje sredstava za život i životnog standarda

Sredstva za život i životni standard lica pogođenih projektom će biti poboljšani, ili makar vraćeni na uslove koje su imali prije preseljenja ili prije početka implementacije projekta, u zavisnosti od toga kada su pogođena lica imala viši životni standard, što će biti urađeno u što kraćem roku.

5. Kompenzacija

Svi vlasnici, stanari i korisnici posjeda koji su pod uticajem projekta, u vrijeme datuma presjeka, bez obzira na to da li imaju u potpunosti prepoznata vlasnička prava, će imati prava na određenu vrstu naknade ili pomoći, onako kako je definisano Matricom prava. Gubitak mjesta stanovanja (fizičko preseljenje) i gubitak sredstava za život (ekonomsko preseljenje) će biti uzeti u obzir i ublaženi.

Uslovi za sticanje prava na naknadu će biti ograničeni datumom presjeka.

Naknada će u svakom slučaju biti pružena prije nego što korisnik eksproprijacije uđe na posjed ili preuzme vlasništvo nad posjedom. Zemljište ne može biti fizički 'zauzeto' (tj. nije dozvoljeno započinjanje bilo kakve vrste građevinskih radova) prije isplate nadoknade licima koja su pogođena projektom.

U slučaju kada vlasnici nisu prisutni (tj. lica koja polažu stvarna prava na zemljište, ali koja žive na drugom mjestu), ta lica će takođe imati pravo na naknadu, dok Opština i Uprava moraju uložiti napore, i dokumentovati iste, a sve kako bi pronašli ove pojedince i informisali ih o procesu eksproprijacije. Ovi napori se mogu odnositi na pokušaje da stupe u kontakt sa ovim licima posredstvom njihovih komšija, objavljivanje obavještenja u novinama, kojim bi ih informisali o procesu eksproprijacije, itd. Ukoliko nije moguće stupiti u kontakt sa ovim licima, u skladu sa nacionalnim zakonodavnim okvirom, puni iznos nadoknade mora biti deponovan na Escrow (posebni) račun, kako bi puni iznos nadoknade bio spreman za isplatu u slučaju da se ova lica pojave u kasnijoj fazi.

U slučaju da postoje bilo kakva neriješena pravna pitanja po pitanju vlasništva nepokretnosti, iznos nadoknade mora biti deponovan na Escrow računu, kako bi puni iznos nadoknade bio spreman za isplatu kada se riješe predmetna pitanja.

U skladu sa zahtjevima SB, kada su u pitanju sva lica koja će biti predmet preseljenja, a koja stiču sredstva za život na osnovu aktivnosti koje realizuju na zemljištu, prednost će imati strategije preseljenja koje su usmjerene na korišćenju zemljišta, u mjeri u kojoj je to moguće. U slučaju kada je vlasnicima ponuđeno zamjensko zemljište, lica pogođena projektom moraju dobiti zemljište koje im pruža potencijale za proizvodnju, prednosti specifične za lokaciju i druge odlike koje su, makar, identične uslovima koje im je pružalo zemljište koje je eksproporisano za potrebe projekta. Međutim, isplata novčane naknade može predstavljati bolji izbor u slučajevima kada zemljište predstavlja izvor sredstava za život, ali kada dio zemljišta koji će biti eksproporisano za potrebe projekta predstavlja mali dio parcele koja će biti eksproporisana, dok je preostali dio zemljišta i dalje ekonomski održiv; u slučaju kada postoji aktivno tržište zemljišta i stambenih objekata, a kada postoji dovoljno dobra ponuda zemljišta i stambenih objekata; ili u slučajevima kada lica pogođena projektom ne koriste zemljište za sticanje sredstava za život. Novčana nadoknada će biti isplaćena u iznosu punih zamjenskih troškova. Zamjenski troškovi se odnose na iznos nadoknade koji je dovoljan za zamjenu izgubljenih posjeda, kao i za plaćanje transakcionih troškova (tj. administrativni troškovi, troškovi upisa vlasništva, transakcione takse, takse za prenos vlasništva, takse za legalizaciju, itd). Prilikom definisanja zamjenskih troškova, iznos koji se odnosi na amortizaciju posjeda neće biti uzet u obzir.

U slučaju da je privredni subjekat pod uticajem projekta, pomoć pri obnavljanju izvora sredstava za život će biti zasnovana na izgubljenoj dobiti tokom perioda koji je potreban za ponovno uspostavljanje biznisa na drugoj lokaciji, a što će biti u odnosu na individualne situacije.

6. Objavljivanje informacija i konsultacije

Svi pojedinci pogođeni projektom, kao i sve nove lokalne zajednice će biti informisane, dok će sa njima biti sproveden i sadržajan konsultativni proces, pri čemu će biti podstaknuti da učestvuju u planiranju pripremi RAP-a, implementaciji mjera preseljenja i procjene implementacije istih. Pojedinci pogođeni projektom će biti obaviješteni o mogućnostima koje im se pružaju, kao i pravima koja mogu ostvariti usljed preseljenja, pri čemu će oni takođe biti i konsultovani, dok će im takođe biti predočene i tehnički i ekonomski izvodljive alternative u odnosu na preseljenje.

Svi pojedinci koji su pod direktnim uticajem projekta (vlasnici, stanari i korisnici) će biti posjećeni, pri čemu će im biti objašnjen proces eksproprijacije, kao i konkretni uticaji na njihove posjede.

PIU će olakšati pristup informacijama i proces pružanja pomoći osjetljivim licima/domaćinstvima, a sve u skladu sa konkretnim potrebama tih lica, što će biti određeno na osnovu procjene individualnih slučajeva, koja će biti realizovana uz pomoć relevantnog opštinskog centra za socijalni rad.

Pored toga, PIU će objaviti ovaj RAP i pružiti pomoć Opštini po pitanju razumijevanja zahtjeva definisanih u ovom dokumentu. U saradnji sa lokalnom samoupravom, PIU će osigurati da su svi ljudi koji su pod uticajem projekta jasno informisani o proceduri dostavljanja žalbi, kao i da im je navedeni mehanizam dostupan.

7. Privremeno zauzimanje zemljišta

Kratkoročni uticaji koji se odnose na privremeno zauzimanje zemljišta za potrebe izvođenja građevinskih radova će biti nadoknađeni u skladu sa nacionalnim zakonodavnim okvirom iz oblasti eksproprijacije, kao i u skladu sa zahtjevima definisanim u ESS5, a koji se odnose na neformalne vlasnike/korisnike koji su pod uticajem privremenog zauzimanja zemljišta, onako kako je to definisano Matricom prava.

8. Pomoć osjetljivim licima

Posebna pažnja i razumijevanje moraju biti usmjereni na potrebe osjetljivih grupa. Osjetljiva lica će biti identifikovana, pri čemu će odgovarajuće mjere biti definisane i pružene ovim grupama, a sve na osnovu lične situacije takvih osjetljivih lica.

9. Pomoć pri preseljenju

Pomoć pri preseljenju treba da pokrije troškove premiještanja namještaja i drugih ličnih stvari u slučaju da dođe do fizičkog preseljenja domaćinstava, kao i troškove premiještanja i ponovnog postavljanja opreme, mašina ili drugih sredstava u slučaju da dođe do preseljenja biznisa usljed realizacije projekta. Gdje je primjenljivo, pomoć pri preseljenju takođe treba da obuhvati podršku koja će omogućiti pokrivanje troškova koji se odnose na traženje i obezbjeđivanje novog stambenog objekta, kao i druge troškove preseljenja, kao što su troškovi prenosa komunalnih usluga na novu adresu.

10. Žalbeni mehanizam

Efikasan žalbeni mehanizam će biti uspostavljen za potrebe podnošenja i pravovremenog rešavanja specifičnih problema koji se odnose na kompenzaciju i preseljenje, a koje dostave lica pogođena projektom. Žalbeni mehanizam će funkcionisati na način koji je detaljnije opisan u Poglavlju 10.

11. Monitoring i evaluacija

PIU će sprovesti monitoring i evaluaciju implementaciju RAP-a, kako putem internih i zvaničnih institucionalnih aranžmana, tako i putem nezavisnog eksternog monitoringa, što je detaljnije opisano u Poglavlju 11.

5 ANGAŽOVANJE ZAINTERESOVANIH STRANA

Okvir za zaštitu životne sredine i socijalnih pitanja Svjetske banke definiše 10 standarda, pri čemu se Angažovanje zainteresovanih strana i objavljivanje informacija (ESS10) bavi angažovanjem zainteresovanih strana. Ovaj standard prepoznaje značaj otvorene i transparentne komunikacije između zajmoprimca i zainteresovanih strana u okviru projekta kao jedan od ključnih elemenata dobre međunarodne prakse. Efikasan proces angažovanja zainteresovanih strana može unaprijediti održivost projekata u pogledu zaštite životne sredine i socijalnih pitanja, unaprijediti stepen prihvaćenosti projekta, i značajno doprinijeti uspješnom razvoju i implementaciji projekta.

Kada je u pitanju angažovanje zainteresovanih strana, do sada su bile realizovane sledeće aktivnosti:

- Prve javne konsultacije su bile organizovane u opštini Bijelo Polje⁹ u Januaru 2020. godine, na kojoj je lokalnim zajednicama (LZ) predstavljen Okvir za zaštitu životne sredine i socijalna pitanja.
- Objave koje su relevantne za implementaciju pod-projekta su kontinuirano objavljivane na web sajtu Opštine.
- Odluka o utvrđivanju javnog interesa za potpunu eksproprijaciju imovine za potrebe izgradnje obaloutvrde na rijeci Lim je objavljena u Službenom listu Crne Gore – Opštinski propisi.

U kontekstu budućeg angažovanja zainteresovanih strana za potrebe pod-projekta, Opština i PIU će u zajedničkoj saradnji implementirati preporuke SEP-a. Sve relevantne informacije o napretku pod-projekta i zvanična dokumentacija pod-projekta, kao i informacije o angažovanju zainteresovanih strana biće pravovremeno objavljene na web-sajtu Ministarstva/PIU.

Konačno, Opština je odgovorna za implementaciju svih aktivnosti koje se tiču informisanja vlasnika parcela o eksproprijaciji, procjeni vrijednosti zemljišta u koordinaciji sa Područnom jedinicom Uprave za nekretnine. Predstavnici opštine će održavati redovnu komunikaciju sa PIU i biti prisutni na svim konsultativnim sastancima/javnim konsultacijama sa zainteresovanim stranama.

⁹ Opština Bijelo Polje je bila odabrana kao centralno mjesto za prezentaciju dokumentacije uz učešće i ostalih predstavnika opština Plav, Berane i Gusinje.

6 UTICAJI POD-PROJEKTA

METODOLOGIJA

Cenzus

Popis svih parcela/posjeda koji su pod uticajem projekta, kao i svih lica koja su pod uticajem projekta (PAP) je urađen kako bi se prikupili i analizirali podaci i informacije koje su potrebne za identifikaciju svih kategorija uticaja, svih PAP koja su pod uticajem eksproprijacije, kao i očekivanih gubitaka posjeda u pod-projektnoj oblasti. Popis je realizovan na osnovu:

- katastarskih podataka za Elaborata eksproprijacije;
- mapa pripremljenih u Google Earth-u, a koje se odnose na područje u kom se realizuje ovaj pod-projekat, čiji prikaz je preklopljen sa lokacijama parcela koje će biti predmet eksproprijacije;
- specifičnih tehnika prikupljanja podataka, kao što su opservacije i obilazak terena.

Baza podataka popisa sadrži sledeće:

- lokacije i katastarske opštine;
- broj parcele;
- vrstu vlasništva (privatno ili državno);
- vrstu posjeda koje je predmet eksproprijacije (npr. parcela, stambeni/poslovni objekat, pomoćni objekat, proizvodna sredstva, višegodišnji usjevi na zemljištu);
- Ime PAP;
- ukupnu površinu zemljišta (m²) i % parcele koji će biti eksproprian.

Sve identifikovane parcele su posjećene 24. februara 2022. godine i tom prilikom kreiran je fotolog.

Sumarni pregled cenzus baze podataka, u kojoj su prikazani podaci koji nisu povjerljivi se nalazi u PRILOGU 4: PRILOG 4: (kompletna baza podataka je dostupna u vidu zasebnih Excel fajlova). Povjerljive informacije o licima i posjedima neće biti objavljene od strane Ministarstva, Opštine i/ili SB.

Socio-ekonomsko istraživanje

Socio-ekonomsko istraživanje realizovano je u period od 3. do 13. marta 2022. sa ciljem prikupljanja informacija o mišljenjima PAP o pod-projektu i isplati nadoknada, kao i prikupljanja specifičnih podataka o postojećim sredstvima za život i životnim uslovima PAP, uključujući identifikaciju osjetljivih kategorija.

Istraživanje i opservacija terena su realizovani od strane tima obučanih anketara, a pod nadzorom koordinатора istraživanja. Tokom obilaska terena, anketari su posjedovali sledeće informacije:

- mape sa prikazom katastarskih podataka,
- cenzus tabelu za prikupljanje i verifikaciju podataka;
- upitnik za istraživanje, koji je pripremljen od strane eksperata za eksproprijaciju; i
- štampana uputstva za realizaciju istraživanja.

Stanovništvo naseljeno u projektnoj oblasti je obaviješteno o istraživanju 7 dana unaprijed – pismena obavještenja sa informacijama o planiranom istraživanju u realizaciji Projekta su postavljena na vidljivim lokacijama u projektnoj oblasti. Obavještenje je sadržalo informacije o istraživanju i Projektu, kao i potvrdu da prikupljeni podaci neće biti javno objavljeni. Obavještenja i fotografije postavljenih obavještenja se nalaze u PRILOG 5: ovog RAP-a.

Imajući u vidu okolnosti izazvane COVID-19 pandemijom, a poštujući sve mjere definisane od strane nadležnih institucija u cilju suzbijanja širenja virusa, anketari su bili obavezni da poštuju sve mjere tokom istraživanja.

Anketari su lično obišli sve parcele koje će biti pogođene projektom i tom prilikom su realizovali direktne intervju sa projektom pogođenim vlasnicima/korisnicima parcela koji su željeli da učestvuju u istraživanju. Na žalost, suvlasnici jedne parcele nisu odgovorili na poziv za istraživanje, kao i nisu bili prisutni na svojoj parceli u toku terenske posjete. **Stanje svih posjeda koji su u vlasništvu PAP, uključujući ona lica koja su anketirana putem direktnog intervjuja, kao i lica koja nisu anketirana putem direktnog intervjuja, su zabilježena u Tabeli opservacija, koja je korišćena za pripremu cenzus baze podataka.**

Prije početka anketiranja, **svaki ispitanik je obaviješten da ima mogućnost da potpiše Izjavu o saglasnosti za obradu i korišćenje ličnih podataka**¹⁰ koji su prikupljeni tokom istraživanja. Dodatno, svaki ispitanik je informisan o svojim pravima u vezi sa gorenavedenim, kao i o činjenici da izjavu mogu potpisati na dobrovoljnoj osnovi, i da istu mogu povući u bilo kom trenutku.

Upitnik i Izjava o saglasnosti za obradu i korišćenje ličnih podataka, koji su korišćeni tokom istraživanja se nalaze u PRILOG 2: i PRILOG 3: ovog RAP-a.

6.1 OPIS UTICAJA POD-PROJEKTA

Ukupno dvije parcele će se naći pod uticajem pod-projekta, obje u privatnom vlasništvu. Jedna je u vlasništvu jednog PAP, a druga u suvlasništvu tri PAP. Obje parcele će biti djelimično pod uticajem što znači da će doći do gubitka samo onog zemljišta duž rijeke – 1,2% jedne i 9,1% druge parcele. Sažetak uticaja je dat u tabeli u nastavku:

Tabela 2: Uticaji pod-projekta

Broj parcela pogođenih projektom	Ukupno dvije parcele su pod uticajem, ali samo djelimičnim
Procenat zemljišta pod uticajem projekta u odnosu na ukupnu površinu parcele	1,22%-9,19%
Broj PAP-ova	Ukupno 4 vlasnika (1 vlasnik i 3 suvlasnika)
Vrsta uticaja	Djelimični gubitak zemljišta
Objekti na zemljištu pod uticajem	Na jednoj parceli nalaze se 4 poslovna objekta. Objekti nisu locirani na površini predviđenoj za eksproprijaciju.
Druga vrsta imovine na predviđenom zemljištu (prirodni objekti)	Dva voćnjaka na obje parcele pod uticajem. Voćnjaci nisu locirani u oblasti predviđenoj za eksproprijaciju.

¹⁰ Lični podaci koji su definisani u upitnicima odnosili su se na sledeće: ime i prezime, godina rođenja, pol, adresa stanovanja, e-mail adresa, broj telefona/mobilnog telefona, stepen obrazovanja, vrsta i broj identifikacionog dokumenta. *Zakon o zaštiti ličnih podataka* (Službeni list Crne Gore br. 79/08, 70/09, 44/12 i 22/17), propisuje da se obrada podataka o ličnosti može vršiti uz prethodno dobijenu saglasnost lica čiji se podaci o ličnosti obrađuju, a koja se u svakom trenutku može opozvati.

Na parcelama koje će biti pod uticajem projekta nisu identifikovana domaćinstva s obzirom da niko ne stanuje na navedenim parcelama. Na drugoj strani, na jednoj parceli su identifikovana 4 mala biznisa (2 poljoprivredne apoteke-stočna hrana/jedan kafe-bar/jedna advokatska kancelarija) sa pratećim objektima (nadstrešnica i ostava), koji su locirani na udaljenosti od oko 60m od pod-projektne oblasti, odnosno dijela zemljišta koje će biti potrebno (Slika 1). Svi navedeni biznisi su bili predmet istraživanja. Imajući u vidu udaljenost između biznisa iz pod-oblasti i njihove pozicije (ulaz u objekte nalazi se suprotno od pod-projektne oblasti i ima direktan prilaz sa lokalnog puta) može se zaključiti da se ne očekuju značajni uticaji na ove biznise. Takođe, tu se nalaze i voćnjaci na obje parcele koje su pod uticajem, s tim da se najbliže drvo nalazi na rastojanju od oko 10m od pod-projektne oblasti, pa se ne očekuje da će voćke biti fizički ugrožene u toku izvođenja građevinskih radova (Slika 1). Moguće je očekivati pojavu da će prašina koja će nastati tokom izvođenja radova uzrokovati smanjenje prinosa okolnih voćnjaka ili neupotrebljivost istih. U slučaju da se to desi, vlasnicima/korisnicima voćnjaka biće određena odgovarajuća kompenzacija kako je predviđeno u okviru Matrice prava.

Slika 1 – Rastojanje između pod-projektne oblasti, četiri biznisa i voćnjaka

Zemljište u državnoj svojini neće biti pod uticajem pod-projekta. Pod-projekat takođe ne uključuje parcele u vlasništvu države koje su ustupljene fizičkim ili pravnim licima.

Privremeno zauzimanje zemljišta. Očekuje se da će biti neophodno privremeno zauzimanje zemljišta u privatnom i državnom vlasništvu za potrebe izgradnje pristupnih puteva ili postavljanja radne snage, mašina i materijala. U slučaju zemljišta u državnom vlasništvu, pravo na korišćenje takvih parcela regulisano je ugovorom između Opštine i Vlade Crne Gore. U slučaju zemljišta u privatnom vlasništvu biće zaključeni odvojeni ugovori sa vlasnicima parcela (ugovori o iznajmljivanju ili druga forma transfera vlasništva ili korišćenja prava u skladu sa zakonom) i određena adekvatna kompenzacija koja će biti isplaćena u skladu sa Matricom prava.

6.2. Rezultati socio-ekonomskog istraživanja

U toku realizacije socio-ekonomskog istraživanja svi vlasnici biznisa su se nalazili na predmetnoj lokaciji.

Ključni rezultati istraživanja među 4 biznisa predstavljeni su u nastavku:

Poslovni objekti	
Biznisom upravlja lice muškog ili ženskog pola	Lica muškog pola upravljaju u sva 4 biznisa.
Vrsta djelatnosti	2 poljoprivredne apoteke (stočna hrana), 1 kafe-bar, 1 advokatska kancelarija
Zadovoljstvo sa dosadašnjim nivoom informisanja	Sva 4 anketirana biznisa izjavila su da su apsolutno nezadovoljni dosadašnjim nivoom dobijenih informacija
Broj zaposlenih	Od 1 do 2
Godina osnivanja	Od 2019. do 2020.
Legalnost biznisa	100% biznisa registrovano
Legalnost objekata	3 su sagrađena uz dozvole, a 1 ima privremenu dozvolu
Nivo informacija o planiranoj eksproprijaciji	Samo 1 biznis je potvrdio da je dobio zvaničnu informaciju o projektu i eksproprijaciji zemljišta
Predviđeni gubici	Strah od gubitka sredstava za život, strah od izmiještanja biznisa.
Planovi nakon eksproprijacije	Svi biznisi namjeravaju nastavak poslovnih aktivnosti na mjestu na kom se trenutno nalaze

Detaljni rezultati socio-ekonomskog istraživanja mogu se naći u okviru PRILOGA 7: SUMARNI PREGLED REZULTATA SOCIO-EKONOMSKOG ISTRAŽIVANJA.

7 PRAVA NA NAKNADU

U Matrici prava na naknadu su navedene vrste gubitaka i kategorije lica u odnosu na vrstu nadoknade koju mogu ostvariti.

VRSTA PRAVA, POSJEDA ILI GUBITKA POD UTICAJEM PROJEKTA	PRAVA
VLASNICI/KORISNICI ZEMLJIŠTA	
Djelimični gubitak parcele (vlasnik)	Zahtjev za kompletnu eksproprijaciju preostalog dijela parcele (u skladu sa Članom 8 Zakona o eksproprijaciji), pri čemu u ovom slučaju vlasnik može dobiti zamjensku parcelu sličnih ili istih karakteristika ili novčanu naknadu za parcelu, i to u iznosu pune zamjenske vrijednosti
Gubitak usjeva/voćnjaka	Pružanje prava na branje voća, povrća, itd. prije početka radova (ukoliko je to moguće)/Novčana naknada za jednogodišnje usjeve u iznosu zamjenske vrijednosti + Novčana naknada za višegodišnje usjeve i drveće u iznosu zamjenske vrijednosti
Vlasnici/korisnici poljoprivrednog zemljišta (privatni i državni) u slučaju redukovanih prinosa ili druge vrste ekonomskog gubitka uzrokovanih prašinom nastalom u toku izvođenja radova	Novčana nadoknada za dokazanu i kvantifikovanu štetu u iznosu pune zamjenske vrijednosti.
Pomoć u obnavljanju sredstava za život	Novčana nadoknada za privremeni gubitak ili pristup zemljištu i prirodnim resursima (npr. voćnjaci, bunari i sl.)
BIZNISI	
Privremeno zauzimanje zemljišta tokom izvođenja radova (poslovni objekti sa stalnom ili privremenom dozvolom)	Parcele pod uticajem i infrastruktura će biti vraćene u stanje prije početka projekta + Novčana nadoknada za privremeno zauzimanje zemljišta u iznosu tržišne vrijednosti iznajmljivanja + Kompensacija za bilo koju vrstu gubitka imovine (kao što su objekti, drveće, itd.)
Gubitak zarada (zaposleni u biznisima)	U slučaju privremenog prekida poslovanja i posledično privremenog prekida rada zaposlenih: naknada za gubitak zarade zaposlenima do 6 mjeseci, u visini prosječne zarade za posljednjih 6 mjeseci (isplaćuje se direktno poslodavcu koji će dostaviti dokaz o isplaćenim zaradama u prelaznom periodu) U slučaju prestanka poslovnih aktivnosti kao rezultat projekta: naknada za otpremnine zaposlenima u visini zarada isplaćenih u posljednjih šest mjeseci (isplaćuje se direktno zaposlenima)
Privremeni gubici poslovnog prihoda/rente tokom građevinskih radova	Novčana naknada za gubitak prihoda do završetka građevinskih radova koji direktno utiču na poslovanje privrednog subjekta, po ocjeni Komisije.

VRSTA PRAVA, POSJEDA ILI GUBITKA POD UTICAJEM PROJEKTA	PRAVA
Učestvovanje u procesu obnove sredstava za život	Novčana nadoknada za vidljiv gubitak objekata, imovine, plata, rente ili zarade od prodaje

	OSTALI GUBICI
Gubitak javne infrastrukture	Javna infrastruktura će biti zamijenjena u slučaju da dođe do njenog uništenja, i to infrastrukturom istih ili boljih specifikacija
Nedefinisani uticaji (trajni ili privremeni gubitak)	Bilo koja vrsta neidentifikovanih uticaja će biti ublažena u skladu sa principima i ciljevima definisanim u RPF. U slučaju postojanja razlika između nacionalnog zakonodavnog okvira i ESS5 u nekom konkretnom slučaju, primjenjivaće se odredbe koje su povoljnije za vlasnika/korisnika pogođenog zemljišta.

8 POMOĆ OSJETLJIVIM LICIMA

Identifikovana osjetljiva lica

Rezultati istraživanja ukazuju da ne postoji prisustvo osjetljivih grupa među ispitanicima.

Pomoć osjetljivim licima

U slučaju da se osjetljive grupe naknadno identifikuju, posebna pažnja će biti usmjerena na njihove potrebe bazirane na ličnoj situaciji i odgovarajuće mjere će biti preduzete kako bi se pružila pomoć takvim licima.

Pojedinačni sastanci će biti održani sa svim osjetljivim licima, a sve kako bi im se objasnili kriterijumi koji će biti uzeti u obzir kada je u pitanju pružanje pomoći i ostvarivanje prava, kao i kako bi se prepoznale njihove potrebe u pogledu eksproprijacije i kako bi se našao način na koji će se zadovoljiti prepoznate potrebe. Osjetljiva lica će biti konsultovana u vezi sa vrstom pomoći koja im je potrebna, pri čemu će im pomoć biti pružena u skladu sa prepoznatim pravima u odnosu na Matricu prava i druge vrste dostupne pomoći.

Vrste pomoći mogu biti sledeće:

- lične posjete domovima osjetljivih lica (posebno u slučaju starijih osoba sa hroničnim bolestima/invaliditetom)
- pomoć u ostvarivanju prava na pomoć osjetljivim licima, a koja su zagantovana Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti¹¹, gdje je potrebno
- pružanje pomoći prilikom procesa isplate naknada, tj. osiguravanje potpunog razumijevanja dokumentacije koja se odnosi na kompenzaciju i proces isplate nadoknada (posebno za penzionere)

¹¹ Službeni list Crne Gore, br. 27/13, 1/15, 42/15, 47/15, 56/16, 66/16, 1/17, 31/17, 42/17 i 50/17

9 OBJAVLJIVANJE INFORMACIJA I JAVNE KONSULTACIJE

Insitucije koje su uključene u proces eksproprijacije za pod-projekat (Ministarstvo i Opština) su odgovorne za objavljivanje informacija i javne konsultacije.

RAP će biti objavljen na engleskom i crnogorskom jeziku na web-sajtovima Ministarstva (<https://www.gov.me/mpsv>), Opštine (<https://berane.me/>) i SB. Štampani primjerci dokumenta će se takođe nalaziti i biti lako dostupni svim zainteresovanim stranama na sledećim lokacijama:

- Ministarstvo, adresa: Rimski Trg br. 46, 81000 Podgorica, Crna Gora
- Opština, adresa: IV Crnogorske Brigade Br. 1, 84300 Berane, Crna Gora

Obavještenje o objavljivanju predloga RAP-a biće postavljeno na oglasnoj tabli LZ "Hareme" a sadržaće sledeće informacije:

- gdje je RAP dostupan;
- datum javnih konsultacija;
- kontakt informacije odgovornog lica kome se mogu uputiti pitanja ili komentari;
- rok za dostavljanje komentara.

Ne ranije od 10 dana nakon objavljivanja predloga RAP-a, biće organizovane **javne konsultacije** u prostorijama Opštine kako bi se predstavio sadržaj RAP-a i prodiskutovala sva pitanja koja se odnose na eksproprijaciju i sva pitanja projektom pogođenih ljudi. Na sastanku će biti prisutni predstavnici Ministarstva i Opštine, gdje će predstaviti sledeće:

- Tačnu projektnu oblast
- Status aktivnosti po pitanju eksproprijacije
- Glavne elemente ovog RAP-a

Sastanak će biti najavljen putem zvaničnog web-sajta Ministarstva i Opštine, kao i putem obavještenja koje će biti postavljeno na oglasnoj table Opštine i LZ Hareme. Obavještenje će takođe biti direktno dostavljena udruženju ribara koje je iskazalo interesovanje da bude informisano o ovom projektu. Obavještenje će sadržati sledeće informacije: (i) gdje je RAP dostupan, (ii) datum i vrijeme sastanka, (iii) kontakt informacije odgovornog lica kome se mogu uputiti pitanja ili komentari, kao i rok za dostavljanje komentara.

U roku od 10 dana od održavanja sastanka, PAP će imati priliku da dostave svoja pitanja i komentare. Svi opravdani komentari i sugestije će biti uzeti u razmatranje i implementirani u ovaj RAP na odgovarajući način od strane Ministarstva.

Finalni RAP će biti objavljen na zvaničnim internet stranicama Ministarstva, Opštine i SB. RAP će biti dostupan javnosti tokom cijelog trajanja projekta, zajedno sa RPF.

Kada bude pokrenuta zvanična procedura eksproprijacije, predstavnici Opštine će lično posjetiti sve vlasnike parcela. Ovom prilikom će ih informisati o uticajima koje će projekat imati na njihove posjede, pri čemu će im dati konkretne informacije o uticajima pod-projekta koji će se direktno odnositi na svaku pojedinačnu parcelu.

Pored toga, pogođene lokalne zajednice će biti informisane o **planiranim građevinskim radovima** 3 mjeseca prije početka izvođenja radova, kao i tokom izvođenja radova, po potrebi i to putem:

- Zvaničnog sajta Ministarstva
- Zvaničnog sajta Opštine
- Obavještenja u lokalnim novinama
- Obavještenja na lokalnim radio stanicama
- Flajera/oglasnih tabli u prostorijama Opštine i mjesnih zajednica

10 UPRAVLJANJE ŽALBAMA I POSTUPANJE PO ŽALBAMA

Upravljanje žalbama predstavlja sastavni dio kvalitetne strategije angažovanja zainteresovanih strana, a ovaj proces je neophodan za uspješnu realizaciju pod-projekta.

PIU će napraviti registar žalbi, i osigurati da su sva PAP u potpunosti informisana o žalbenom mehanizmu, što će postići na način što će ih obavijestiti o postojanju ovog registra, njegovoj namjeni, kao i kontakt osobi i procedurama putem kojih se mogu podnijeti žalbe u projektom pogođenom području.

Žalbeni obrazac je dostupan u **PRILOGU 1: ŽALBENI OBRAZAC ovog RAP-a.**

PIU će osigurati da je nadležna opština izabrala najmanje jednog službenika koji će se baviti žalbenim procesom. Ovaj službenik će biti zadužen da potvrdi prijem žalbe u roku od 7 kalendarskih dana od prijema iste, da usmjeri žalbu nadležnoj osobi koja analizirati istu i predložiti odgovarajuće rešenje, pri čemu ovaj službenik takođe mora osigurati da svi podnosioci žalbe pravovremeno dobiju obavještenje o postupanju po žalbi/'zatvaranju' žalbe, kao i da ova lica potvrde prijem navedenih obavještenja. Službenik koji je zadužen za žalbeni mehanizam na opštinskom nivou, mora redovno obavještavati PIU o primljenim žalbama, kao i u slučaju bilo kakvih hitnih ili neočekivanih događaja. Svi komentari ili razlozi za zabrinutost mogu biti upućeni PIU ili nadležnom opštinskom službeniku usmenim ili pismenim putem (poštom, e-mailom, telefonom, putem popunjavanja i dostavljanja žalbenog obrasca u prostorijama Opštine ili na gradilištu) pri čemu podnosilac žalbe ne može snositi bilo kakve troškove za dostavljanje žalbe. Žalbe se takođe mogu dostaviti anonimno.

Sve žalbe će biti zavedene u registru, pod odgovarajućim brojem, pri čemu će prijem žalbi biti potvrđen u roku od 7 kalendarskih dana. Svaka žalba će biti zavedena u registru, koji će sadržati sledeće informacije:

- opis žalbe,
- datum slanja potvrde o prijemu žalbe podnosiocu žalbe
- opis preduzetih aktivnosti (ispitivanje, korektivne mjere), i
- datum rešavanja i 'zatvaranja' žalbe/slanje povratnih informacija podnosiocu žalbe.

PIU i opštinski službenik će uložiti razumne napore da odgovore na dostavljene žalbe, a nakon potvrde prijema istih. Ukoliko opštinski službenik nije u mogućnosti da riješi dostavljene žalbe putem direktnih korektivnih mjera, u daljem postupku će biti definisane dugoročne korektivne aktivnosti. Podnosilac žalbe će biti obaviješten o predloženim korektivnim aktivnostima, pri čemu će takođe biti obaviješteni o daljim korektivnim radnjama u roku od 25 kalendarskih dana od dana dostavljanja potvrde o prijemu žalbe.

Ukoliko se konkretni problem koji je istaknut putem žalbenog mehanizma ne može riješiti ili ukoliko nije potrebno preduzimati radnje po tom pitanju, podnosiocu žalbe se mora dostaviti detaljno objašnjenje/opravljanje u vezi sa razlozima zbog kojih nisu pokrenute radnje po pitanju problema navedenih u žalbi. U ovom odgovoru će takođe biti navedeno i objašnjenje o načinima na koje lice/organizacija koje je podnijelo žalbu može preduzeti dalje korake u vezi sa svojom žalbom, u slučaju da ishod nije zadovoljavajući.

Ukoliko podnositelj žalbe nije zadovoljan sa implementiranim korektivnim radnjama i/ili objašnjenjem u kom se navodi zbog čega nije potrebno preduzimati korektivne radnje, žalba će biti dalje upućena Komisiji za žalbe. Komisiju za žalbe će činiti makar:

- jedan predstavnik/ca PIU,
- jedan predstavnik/ca Opštine,
- dva predstavnika/ce projektom pogođenih lica.

Komisija će izvršiti ponovnu evaluaciju prethodno preduzetih korektivnih radnji i/ili objašnjenja koje se odnose na razloge zbog kojih nije potrebno preduzeti takve radnje i preispitati alternative za postupanje po žalbi na način koji bi bio zadovoljavajući za podnosioca žalbe. Podnositelj žalbe će biti informisan o predloženim alternativnim korektivnim radnjama i dodatno obaviješten o daljim aktivnostima po pitanju korektivnih radnji u roku od 3 mjeseca od dana potvrde prijema žalbe.

U bilo kom trenutku, podnositelj žalbe može zatražiti drugi pravni lijek, u skladu sa zakonodavnim okvirom Crne Gore.

Prije početka izvođenja građevinskih radova Ministarstvo i Opština će formu žalbenog mehanizma učiniti dostupnom na gradilištu, kao i na web-sajtovima dvije institucije.

Izvođač(i) će prosljediti sve primljene žalbe opštinskom službeniku, kako bi on/ona mogao/la preduzeti dalje radnje. Žalbe koje se odnose na izvođenje radova će biti riješene od strane izvođača građevinskih radova, dok će upravljanje ovim žalbama biti praćeno od strane PIU i opštinskog službenika. Takođe, izvođač(i) su dužni da aktivno učestvuju u rešavanju žalbi tokom izvođenja radova, pri čemu moraju voditi evidenciju o gorepomenutom. Preporučuje se da izvođač(i) angažuju jednu osobu koja će biti zadužena za upravljanje žalbama tokom implementacije projekta.

Kontakt informacije za dostavljanje komentara i žalbi povodom projekta su dostupne u nastavku.

Vlada Crne Gore, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
n/r: Gdin Željko Furtula, Generalni direktor Direktorata za vodoprivredu
Adresa: Rimski Trg 46, 81000 Podgorica/Crna Gora
Telefon: + 382 20 482 108
E-mail: zeljko.furtula@mpsv.gov.me

Važno je napomenuti da je PIU angažovala mlađeg asistenta za socijalna pitanja, koji će biti odgovoran/a za ispunjavanje zahtjeva definisanih ESF, a sve kako bi se osigurala usaglašenost sa SB ESF i politikama zaštite, pri čemu će ovo lice biti direktno zaduženo za komunikaciju sa opštinama, zainteresovanim stranama, kao i za žalbeni mehanizam.

Odgovornosti i obaveze mlađeg asistenta za socijalna pitanja su navedena u nastavku.

- Direktna saradnja sa višim socijalnim stručnjakom u cilju rešavanja pitanja i izazova koji se odnose na implementaciju ESF;
- Pružanje pomoći višem socijalnom stručnjaku u pripremi revizije socijalnih pitanja i relevantnih društvenih pitanja za različite planove za ublažavanje društvenih uticaja kao što su planovi za implementaciju SEP-a, akcioni planovi za preseljenje, monitoring procedura upravljanja radom i sveukupne aktivnosti i izvještavanje koje se odnosi na sistem upravljanja socijalnim pitanjima;
- Pružanje podrške prilikom implementacije, praćenja i monitoringa sprovođenja aktivnosti, a sve kako bi se osigurala implementacija Akcionih planova za preseljenje, Procedura upravljanja radom i relevantnih aspekata ESMP-a.
- Komunikacija sa zainteresovanim stranama o pitanjima socijalne održivosti i principa zaštite prava, kao i pružanje savjeta po pitanju tehničkih mogućnosti za društveni razvoj, posebno u vezi sa pitanjima koja se odnose na prinudno preseljenje, pitanja rada, planove za ublažavanje uticaja i strategije institucionalnog razvoja;
- Učestvuje i igra vodeću ulogu u kontroli portfolija koji se odnose na predmetna pitanja društvenog razvoja;
- Upravljanje zvaničnom web stranicom projekta i društvenim medijima, uključujući rad sa programerima web stranice, redovno ažuriranje informacija na društvenim mrežama i komunikacija sa ljudima putem ovih kanala informisanja;
- Praćenje odnosa sa medijima, uključujući pisanje i distribuciju saopštenja za javnost, odgovaranje na upite medija i vođenje evidencije o medijskim aktivnostima u vezi sa projektom;
- Omogućava široko zastupljeno i redovno objavljivanje informacija u vezi sa Projektom, obezbeđuje vidljivost projekta i olakšava angažovanje zainteresovanih strana na način što će efikasno upravljati društvenim mrežama (Tviter, Fejsbuk);
- Upravljanje marketinškim materijalima, uključujući brošure, biltene i email obavještenja;
- Pronalaženje najpogodnijih mogućnosti za informisanje zainteresovanih strana o projektnim aktivnostima bilo u štampi, na TV-u ili onlajn;
- Izrada i implementacija godišnjeg plana rada i komunikacija, u saradnji sa višim socijalnim stručnjakom i menadžerom projekta;
- Pružanje podrške pri razvoju održivih lokalnih i nacionalnih mehanizama komunikacije i strategija putem obilaska lokacija kako bi se na adekvatan način odgovorilo na potrebe različitih grupa;
- Osigurati da su komunikacioni i informacioni kanali prilagođeni potrebama svih identifikovanih zainteresovanih strana;
- Vođenje evidencije žalbi kao obaveznog dijela žalbenog mehanizma kako bi se osiguralo da svaka pritužba ima individualni referentni broj i da se na odgovarajući način prati, kao i da su evidentirane radnje završene;
- Nadgleda rad konsultanata kako bi se osigurala konzistentnost i usklađenost sa standardima Banke;
- Učestvuje u aktivnostima monitoringa aktivnosti, uključujući operativne misije, sa fokusom na implementaciju aktivnosti;
- Učestvovanje u nadzoru projektnih aktivnosti i redovnom praćenju implementacije projekta, uključujući pružanje pomoći pri rešavanju novonastalih problema kako bi se osigurali rezultati na terenu i napredak po pitanju implementacije projekta;
- Održavanje aktivne komunikacije sa širokim spektrom ključnih aktera, uključujući razvojne partnere, privatni sektor i civilno društvo;
- Priprema zapisnike sa sastanaka u vezi sa implementacijom Projekta;
- Organizovanje relevantnih događaja uz podršku PIU;
- Preuzima druge dužnosti u skladu sa zahtjevima projekta ili prema uputstvima menadžera projekta i koordinatora projekta.

Ostale odgovornosti i obaveze mlađeg asistenta za socijalna pitanja su navedena u nastavku.

- U skladu sa smjernicama menadžera projekta, na dnevnoj i stalnoj osnovi, omogućiti kontinuiranu razmjenu informacija između institucija i PIU;
- Aktivno učešće u aktivnostima projektnog tima i pružanje visokokvalitetne tehničke podrške u realizaciji projektu, a u vezi sa identifikacijom, pripremom i implementacijom mjera upravljanja socijalnim rizicima, usaglašenošću sa ESMP-om i drugim aktivnostima usmjerenim na unapređenje društvene održivosti projekta;
- Pruža operativnu i tehničku podršku pri implementaciji projekta, u skladu sa odgovarajućim Okvirom zaštite životne sredine i socijalnih pitanja Svjetske banke (ESF), blisko saradujući sa i pod vođstvom starijih stručnjaka angažovanih na projektu;
- Vođenje dijaloga sa vladinim tijelima, a u vezi sa pitanjima koja se odnose na društveni razvoj i srodne teme, kao što su razvoj vođen zajednicom (CDD), društvena odgovornost, angažovanje građana, lokalna uprava, socijalna inkluzija i rodna ravnopravnost;
- Priprema izvještaja na osnovu informacija prikupljenih tokom sprovođenja planova socijalnog upravljanja i javnih konsultacija u saradnji sa stručnjacima za životnu sredinu i višim socijalnim stručnjakom;
- Organizacija prikupljanja/razmjene informacija između ministarstava/institucija i drugih zainteresovanih strana i Banke i konsultanata angažovanih u konkretnim projektnim aktivnostima;
- Obavlja i druge zadatke i odgovornosti koje joj dodijeli menadžer projekta.

Kontakt informacije mlađeg asistenta za socijalna pitanja su navedena u nastavku.

Jedinica za implementaciju projekta (PIU)
Marina Bulatović, Mlađi asistent za socijalna pitanja

Telefon: +382 68 634 889

Email: mbulatovicsdip@gmail.com

11 IMPLEMENTACIJA AKCIONOG PLANA OTKUPA ZEMLJIŠTA

11.1 ODGOVORNOSTI U IMPLEMENTACIJI

PIU je odgovorna za implementaciju pod-projekta. Međutim, procesi koji se odnose na eksproprijaciju predstavljaju takođe i odgovornost drugih institucija koje su uključene u projekat, a koje su prikazane u tabeli u nastavku.

Tabela 3: Odgovornosti za implementaciju RAP-a

INSTITUCIJA/ORGANIZACIJA	ULOGI I ODGOVORNOSTI
PIU	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Odgovorna za implementaciju RPF/RAP i ostale pod-projektne dokumentacije. ▪ Podizanje svijesti među opštinskim službenicima u vezi sa zahtjevima definisanim RPF i RAP ▪ Objavljivanje informacija i dokumentacije kako bi bila dostupna svim licima i zajednicama pogođenim projektom, i organizacija javnih konsultacija u saradnji sa Opštinom ▪ Vođenje evidencije o konsultativnim aktivnostima ▪ Direktna komunikacija i posjećivanje vlasnika i korisnika zemljišta; pružanje pomoći osjetljivim licima/domaćinstvima, preseljenim licima i izbjeglicama u saradnji sa opštinskim centrom za socijalni rad ▪ U saradnji sa opštinskim službenikom: obrada i upravljanje žalbama, prijem žalbi, potvrđivanje prijema žalbi, vođenje objedinjenog registra žalbi, sva ostala pitanja u vezi sa žalbenim mehanizmom ▪ Monitoring i izvještavanje SB u vezi sa eksproprijacijom ▪ Zajednički javni sastanci sa lokalnim zajednicama, kao i obuke/radionice sa licima pogođenim projektom, u saradnji sa Opštinom i izvođačima radova ▪ Informisanje vlasnika, korisnika zemljišta i javnosti o lokaciji izvođenja radova, napretku radova, tj. obavještenja o svim aktivnostima po pitanju izvođenja radova; izvještaji o monitoringu životne sredine i socijalnih pitanja, kao i bilo koja i sva ostala zvanična projektne dokumentacija (odobrena od strane SB).
Ministarstvo finansija i socijalnog staranja	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Osiguranje sredstava za potrebe eksproprijacije
Uprava	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Uspostavljanje Centralne komisije za procjenu vrijednosti nepokretnosti, koja je odgovorna za procjenu vrijednosti zemljišta i posjeda koji su pod uticajem projekta ▪ Putem svoje područne jedinice u Beranama, Uprava sprovodi i upravlja procesom eksproprijacije
Opština	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Objavljivanje javnog interesa ▪ Saradnja sa PIU u različitim aktivnostima koje se odnose na identifikaciju pogođenih vlasnika/korisnika zemljišta, organizacija sastanaka sa pogođenim licima, objavljivanje informacija, javne konsultacije, pokretanje postupka eksproprijacije, radovi, upravljanje saobraćajem, žalbeni mehanizam, itd. ▪ Pregovaranje i aktivnosti po pitanju eksproprijacije, prije početka izvođenja radova ▪ Obezbjedivanje sredstava za eksproprijaciju ▪ Upravljanje žalbama koje se dostavljaju Opštini ▪ Zajednički javni sastanci sa predstavnicima lokalnih zajednica i obuke/radionice sa PAP, u saradnji sa PIU i Izvođačem radova
Projektant	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Organizacija sastanaka sa lokalnim zajednicama, u saradnji sa opštinama, a povodom projektnog rešenja ▪ Revizija projekta kako bi se osiguralo da je preseljenje izbjegnuto ili svedeno na minimum (u najvećoj mogućoj mjeri)
Izvođač(i) radova	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Informisanje vlasnika i korisnika zemljišta o lokacijama izvođenja radova a u vezi sa planom i početkom izvođenja radova. Informisanje vlasnika i korisnika zemljišta u oblasti u kojoj će se izvoditi građevinski radovi biće sprovedeno putem postavljanja građevinske table koja će se nalaziti na početnoj i završnoj tački pod-projektne oblasti. To će biti koordinirano od strane PIU.

INSTITUCIJA/ORGANIZACIJA	ULOGI I ODGOVORNOSTI
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Preduzimanje svih neophodnih mjera za obezbjeđenje gradilišta, minimiziranje građevinskih smetnji i obezbjeđenje nesmetanog pristupa imanjima duž površine pod-projekta koji je u izgradnji ▪ Prosleđivanje primljenih žalbi opštini na dalje postupanje ▪ Zajednički javni sastanci sa predstavnicima lokalnih zajednica i obuke/radionice sa PAP, u saradnji sa Opštinom i PIU ▪ Objavljivanje informacija pismenim putem – brošure, poster, flajeri, itd.
<p>Pružaoци usluga (opštinski centar za socijalno staranje, biro rada, organizacije koje pružaju obuke)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pružanje pomoći pri obnavljanju sredstava za život, u saradnju sa PIU, gdje je to potrebno
<p>Nezavisna treća strana, koju će angažovati PIU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Priprema izvještaja o reviziji sprovedenog procesa, nakon završetka procesa eksproprijacije, a u skladu sa RPF

11.2 MONITORING, EVALUACIJA I IZVJEŠTAVANJE

PIU će sprovesti monitoring i evaluaciju implementacije RAP-a, kako posredstvom internih institucionalnih nadležnosti, tako i putem nezavisnog eksternog monitoringa. Monitoring procesa eksproprijacije će biti sproveden od strane PIU kako bi se:

- utvrdilo da li se aktivnosti realizuju u skladu sa planiranom dinamikom, kao i da li se poštuju definisani rokovi;
- osiguralo da su standardi života lica pogođenih projektom obnovljeni ili poboljšani;
- procijenilo da li su dovoljne mjere kompenzacije/obnavljanja koje su definisane;
- identifikovali potencijalni problemi; i
- identifikovale metode ublažavanja svi identifikovanih problema.

PIU će voditi bazu podataka o eksproprijaciji, i to za sve porodice čiji posjedi su predmet eksproprijacije (uključujući i one koji nisu vlasnici). Podaci/informacije će se ažurirati periodično, a sve kako bi se pratio razvoj okolnosti i prilika u ovim porodicama.

Indikatori koji će biti korišćeni tokom monitoringa obuhvataju sledeće:

- Ukupne troškove za potrebe eksproprijacije i kompenzacije;
- Broj lica pogođenih projektom, po kategorijama;
- Broj parcela koje su u privatnom vlasništvu, a koje je izvođač radova identifikovao kao parcele koje moraju biti privremeno zauzete tokom izvođenja radova (vrsta parcele, iznos plaćene nadoknade, vremenski period tokom kog će parcele biti zauzete);
- Broj javnih sastanaka i konsultacija održanih sa licima pogođenim projektom;
- Broj i procenat potpisanih sporazuma o naknadi;
- Broj lica koja traže posebnu pomoć, uključujući vrstu pomoći koja je pravovremeno pružena osjetljivim licima/domaćinstvima;
- Broj lica kojima je isplaćena naknada u određenom periodu, uključujući podjelu po vrsti i iznosu kompenzacije;
- Broj i vrsta žalbi u vezi sa eksproprijacijom (broj žalbi, broj i procenat riješenih žalbi u definisanim rokovima, broj i procenat lica koja su zadovoljna ishodom, tj. odgovorom na njihove žalbe/komentare, uključujući podjelu po polu), kao i broj sudskih sporova koji se odnose na eksproprijaciju;
- Broj uspješnih preseljenja domaćinstava (nova lokacija, nivo prihoda);
- Broj slučajeva u kojim su poljoprivredne aktivnosti ponovo uspostavljene uspješno, a nakon eksproprijacije ili ograničenog pristupa usljed realizacije projekta (nivo prihoda).

PIU će pripremati i dostavljati godišnje Izvještaje o napretku projekta SB, u kojim će biti prikazan napredak koji je postignut po pitanju implementacije RAP-ova.

Pored toga, PIU će omogućiti pripremu Izvještaja o reviziji sprovedenog procesa nakon što se završi proces eksproprijacije, pri čemu će ovaj izvještaj pripremiti nezavisni ekspert.

11.3 INDIKATIVNI VREMENSKI OKVIR ZA IMPLEMENTACIJU RAP-A

Pripremi ovog RAP-a prethodilo je potpisivanje ugovora o kreditu između Ministarstva finansija i socijalnog staranja Crne Gore i SB, u iznosu od 15 miliona EUR, a za potrebe implementacije Projekta i izgradnje obaloutvrda na rijekama Lim i Grnčar.

Tokom 2022. godine, a nakon sprovođenja procjene vrijednosti nepokretnosti od strane Komisije, Ministarstvo će objaviti javni poziv sa ciljem pokušavanja postizanja dogovora o sporazumnim naknadama sa PAP, pri čemu će definisati rok za završetak procesa eksproprijacije. U skladu sa informacijama dostavljenim od strane Opštine, još uvijek nije definisan vremenski okvir za realizaciju ovih aktivnosti. Stoga, još uvijek nije precizno definisan vremenski okvir za implementaciju RAP-a. Ministarstvo i Opština će pružiti pravovremene informacije u napretku po pitanju realizacije ovih aktivnosti, a koje će objaviti na svom zvaničnom sajtu, dok će o istom direktno obavijestiti i PAP i ažurirati ovaj dokument po potrebi.

Na drugoj strani, indikativni vremenski okvir aktivnosti potvrđen od strane PIU je sledeći:

- Maj 2022. godine: Opština će koordinirati aktivnosti sa Područnom jedinicom Uprave za nekretnine koja će da sprovede proces procjene vrijednosti svih projektom pogođenih posjeda.
- Jun 2022. godine: Nakon završetka procesa procjene vrijednosti nepokretnosti, korisnik eksproprijacije, tj. Opština će deponovati potrebni iznos sredstava na posebni Escrow račun kod Ministarstva finansija, koje je dalje zaduženo za vršenje isplata po ovom osnovu;
- Jun 2022. godine: Ministarstvo će objaviti tender za izvođenje radova koji se planiraju izvesti u Opštini, a odnose se na regulaciju rijeke Lim.
- Jun 2022. godine: Uprava će vlasnicima zemljišta uputiti pozive za individualne sastanke na kojima će im biti predstavljena predložena naknada (vrsta i visina naknade).
- Jul – Avgust 2022. godine: Vlasnici imovine su u potpunosti plaćeni i obeštećeni za imovinu pod uticajem projekta
- Avgust 2022. godine: Početak izvođenja radova. Važno je napomenuti da će radovi početi tek kada svi vlasnici budu u potpunosti isplaćeni, odnosno kada dobiju kompenzaciju za njihove eksproprisane posjede.

11.4 BUDŽET ZA IMPLEMENTACIJU RAP-A

Troškovi eksproprijacije će biti plaćeni iz budžeta Opštine. Troškovi pružanja socijalne pomoći osjetljivim grupama stanovništva će ići na teret Ministarstva i Opštine.

S obzirom na to da Komisija još uvijek nije sprovela proces procjene vrijednosti nepokretnosti, detaljan pregled kompenzacije po kategorijama zemljišta i posjeda nije dostupan u ovoj fazi projekta. Detaljan budžet će biti pripremljen nakon završetka procjene vrijednosti nepokretnosti, a obuhvataće sledeće stavke:

- Kompenzaciju za eksproprisano zemljište, u iznosu zamjenske cijene, uključujući usjeve i zasade
- Druge vrste kompenzacije, u skladu sa Matricom prava

RAP će biti ažuriran kada bude dostupna detaljna procjena troškova.

12 PRILOZI

PRILOG 1: ŽALBENI FORMULAR

Referentni broj:	
Ime i prezime (opciono):	
Opciono, izaberite jednu od navedenih stavki	☐ Molim Vas da ne otkrivete moj identitet bez mog odobrenja ☐ Želim da podnesem anonimnu žalbu
Molimo označite na koji način želite da Vas kontaktiramo (putem pošte, telefona, mejla)	☐ Putem pošte: Navedite Vašu adresu: _____ ☐ Putem telefona: _____ ☐ Putem mejla: _____
Opis povoda za podnošenje žalbe	Šta se dogodilo? Gdje se dogodilo? Kome se dogodila situacija? Koji je ishod problema?
Datum događaja / žalba	
	☐ Jednokratni događaj/žalba (datum _____) ☐ Dogodilo se više puta (koliko puta? _____) ☐ Tekući problem (problem se dešava u ovom trenutku)
Na koji način želite da problem bude riješen?	

Potpis: _____

Datum: _____

Molimo Vas da dostavite na sledeću adresu:

<p>Vlada Crne Gore, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede N/R: Gdin Željko Furtula, Generalni direktor Direktorata za vodoprivredu Adresa: Rimski Trg 46, 81000 Podgorica/Crna Gora Telefon: + 382 20 482 108 E-mail: zeljko.furtula@mpsv.gov.me</p>
--

PRILOG 2: UPITNIK KORIŠĆEN ZA PRIKUPLJANJE PODATAKA

UPITNIK ZA BIZNISE (FORMALNE ILI NEFORMALNE)

Referentni broj upitnika:	
Datum anketiranja:	
Vrijeme početka anketiranja:	_____ h, _____ min
Ime i prezime anketara:	
Popunjava koordinator istraživanja:	
Upitnik provjerio:	(potpis) _____
Datum verifikacije:	_____
Komentari koordinatora:	_____
Lokalitet /Mjesna zajednica:	
Adresa:	
Katastarski broj parcele ¹² :	
Fotografije (referentni broj):	
Ime i prezime ispitanika/naziv privrednog subjekta:	
Kontakt telefon:	
Pozicija ispitanika u biznisu (vlasnik, radnik, itd.)	

1. UVOD

1.1. Da li ste bili informisani o planiranoj eksproprijaciji? Od strane koga? Kada?

1.2. Da li ste zadovoljni sa nivoom informacija koje ste do danas dobili? (ocijenite od 1 do 5, gdje je 1 najniža ocjena)

1.3. Šta mislite koji je najefikasniji način da se informišete o detaljima ovog projekta?

- Sastanci sa opštinskim predstavnicima Sastanci sa predstavnicima Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede
 Putem javnih sastanaka Putem letaka Putem dnevnih novina Putem radija Putem televizije
 Neki drugi način _____

¹² Ukoliko vlasnik posjeduje više parcela koje će biti predmet eksproprijacije, navesti sve parcele koje će biti predmet eksproprijacije.

2. OPŠTI PODACI O PARCELI KOJA JE PREDMET EKSPROPRIJACIJE:

Ukupna površina parcele:	_____ m ²	
U slučaju da ne znate tačnu ukupnu površinu parcele, molimo navedite prosječnu površinu parcele	_____ m ²	
Da li je cijela parcela pogođena eksproprijacijom:	DA ili NE	Ako NE, navedite površinu pogođene parcele: _____ m ²
Vrsta poslovne aktivnosti:		
Godina osnivanja:		
Vlasnik (suvlasnik):		
Pol vlasnika:	M / Ž	
Da li je biznis formalno registrovan:	DA ili NE	
Pravni oblik biznisa (ako je formalno registrovano):		
Pravni status poslovnog objekta:	FORMALNO SA DOZVOLOM / NEFORMALNO BEZ DOZVOLE / PRIVREMENA DOZVOLA	
Broj zaposlenih		
Godišnji promet:	_____	
Godišnji bruto prihod:	_____	
Godišnja dobit: (razlika između prihoda i rashoda)	_____	

Zapažanja ili komentari:

3. OPŠTI PODACI O ZAPOSLENIMA

RB	Stepen obrazovanja i zanimanje zaposlenog	Godine	Pol		Zarada	Broj godina rada u firmi	Broj izdržavanih osoba	Koliko daleko zaposleni putuje do posla? (km)
1.			M	Ž				
2.			M	Ž				
3.			M	Ž				
4.			M	Ž				
5.			M	Ž				
6.			M	Ž				
7.			M	Ž				
8.			M	Ž				
9.			M	Ž				
10.			M	Ž				

Zabilješke i komentari:

4. UTICAJ PROJEKTA I ŽELJENA NAKNADA

4.1. Šta pretpostavljate da bi mogli biti Vaši glavni problemi uzrokovani projektom?

Gubitak izvora izdržavanja	Premještanje poljoprivredne djelatnosti	Drugo (navesti):	Drugo (navesti):

(5 - najvažnije, 4- veoma važno, 3 – srednje važno, itd.)

4.2. Kako mislite da je moguće riješiti navedene probleme?

4.3. Šta smatrate da bi bila najbolja naknada za Vas?

Novčana naknada	Zamjenske poslovne prostorije	Drugo (navesti):	Drugo (navesti):

4.4. Koji su Vaši planovi poslije eksproprijacije?

Zapažanja ili komentari:

Komentari i zapažanja anketara (poteškoće na koje se naišlo, dodatna opažanja, itd.)

Vrijeme završetka anketiranja:

_____ h, _____ min

PRILOG 3: IZJAVA O SAGLASNOSTI

Ja _____ (Ime i prezime), lična karta broj: _____, nastanjen/a u _____ (grad, opština i adresa prebivališta) u svojstvu ispitanika dobrovoljno dajem:

IZJAVU O SAGLASNOSTI ZA OBRADU I KORIŠĆENJE LIČNIH PODATAKA

Svojim potpisom potvrđujem da sam od strane **E3 d.o.o., Jola Piletića br. 24, 81000 Podgorica, Crna Gora** (u daljem tekstu kontrolor), prethodno obaviješten/a o razlozima prikupljanja ličnih podataka i davanja ove saglasnosti u skladu sa članom 2 Zakona o zaštiti podataka o ličnosti („Službeni list Crne Gore“, br. 79/08 od 23.12.2008, 70/09 od 21.10.2009, 44/12 od 9.8.2012., 022/17 od 3.4.2017. godine): „Podaci o ličnosti (u daljem tekstu: lični podaci) moraju se obrađivati na pošten i zakonit način. Lični podaci ne mogu se obrađivati u većem obimu nego što je potrebno da bi se postigla svrha obrade niti na način koji nije u skladu sa njihovom namjenom. Lični podaci koji su prikupljeni u statističke ili naučne svrhe u skladu sa zakonom mogu se obrađivati ukoliko su preduzete odgovarajuće mjere zaštite. Kad se lični podaci daju na korišćenje radi obrade u statističke ili naučno-istraživačke svrhe, ti podaci se moraju dati na korišćenje u obliku koji ne otkriva identitet lica“, a u svrhu implementacije Projekta „Sanacija rječnog korita na rijekama Grnčar i Lim“.

S tim u vezi, dobrovoljno dajem saglasnost da kontrolor obrađuje i koristi moje lične podatke, te da iste može dostavljati Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Svjetskoj banci (WB), samo u svrhu koja je prethodno navedena. Lični podaci za koje dajem saglasnost da budu predmet obrade od strane E3 d.o.o. su : ime i prezime, godina rođenja, pol, adresa prebivališta, kontakt telefon, stepen obrazovanja, izvori prihoda.

Od strane kontrolora sam upoznat/a da u bilo kojem trenutku, u potpunosti ili djelimično i bez naknade, mogu slobodno povući svoju izjavu dostavljanjem obavijesti na adresu E3 d.o.o., Jola Piletića br. 24, 81000 Podgorica Crna Gora ili e-poštom na adresu: office@e3consulting.co.me. Takođe, upoznat/a sam da će kontrolor moje lične podatke čuvati onoliko dugo koliko je potrebno radi ispunjenja svrhe za koju se obrađuju, osim ako kontrolora ne obavezuju dodatni zakonski rokovi za njihovo čuvanje.

Povlačenje ove izjave neće uticati na zakonitost obrade koja je sprovedena prije nego što ste povukli izjavu.

Ime i prezime: _____

Potpis: _____

Datum i vrijeme potpisa: ____ . ____ . 2022. godine, u ____ h ____ min

Pravni osnov za prikupljanje, obradu i čuvanje ličnih podataka je Vaša dobrovoljna, pismena saglasnost koju dajete potpisivanjem ove izjave. Potpisivanjem ove izjave Vi dajete saglasnost za dalju obradu Vaših ličnih podataka koje navedete u anketnom upitniku koji je sastavni dio ove izjave. Lični podaci se prikupljaju radi obrade u svrhu implementacije Projekta „Sanacija rječnog korita na rijekama Grnčar i Lim“.

Informacije u okviru ovog projekta će se koristiti samo na načine koji neće otkriti Vaš identitet. Niti u jednoj publikaciji u okviru ovog projekta nećete biti identifikovani i Vaš identitet kao učesnika Projekta je povjerljiv.

Vaši podaci će biti zaštićeni od neovlašćenog pristupa ili zloupotrebe, te će se s njima postupati u skladu sa zakonskim propisima uz odgovarajuće sigurnosne mjere.

PRILOG 4: SUMARNI PREGLED CENZUS BAZE PODATAKA, UKLJUČUJUĆI PODATKE KOJI NISU POVJERLJIVI

Br.	Katastarska opštine	Broj parcele	Privatno/ državno	Potpuna ili djelimična eksproprijacija	Ukupna površina parcele (m ²)	Ukupna površina ekspropisanog dijela (m ²)	% ekspropisano	Objekti (poslovni ili stambeni) na pogodnom ili nepogodnom dijelu zemljišta	Drugi posjedi na ekspropisanom dijelu zemljišta (prirodni resursi)	Drugi posjedi na ekspropisanom dijelu zemljišta (pomoćni objekti)
1	Berane	Dio 777/1	Privatno	Dio parcele	6.627	81	1.22%	4 poslovna objekta	Ne	Nadstrešnica i ostava
2	Berane	Dio 777/2	Privatno	Dio parcele	6.875	632	9.19%	-	Voćnjak	-

PRILOG 5: OBAVJEŠTENJE O SOCIO-EKONOMSKOM ISTRAŽIVANJU

OBAVJEŠTENJE O ANKETIRANJU

VLASNIKA/KORISNIKA PARCELA I OBJEKATA KOJE ĆE BITI PREDMET EKSPROPRIJACIJE

U SKLOPU PROJEKTA SANACIJE RJEČNOG KORITA NA RIJEKAMA GRNČAR I LIM

Obavještavamo vas da će se u periodu od **3.3.2022. do 13.3.2022.** godine vršiti anketiranje vlasnika/korisnika nekretnina koje su predviđene za eksproprijaciju na području Opštine Berane, a u vezi planirane sanacije rječnog korita na rijeci Grnčar.

Mapa u nastavku prikazuje projektno područje, te parcele koje su predviđene da budu eksproprijisane. **Parcele označene zelenom bojom će biti predmet anketiranja.**

Svrha ove ankete je prikupljanje socio-ekonomskih podataka o domaćinstvima i pojedincima koji žive ili rade na posjedima obuhvaćenim eksproprijacijom, kako bi se uspostavio što pravedniji sistem otkupa zemljišta i kako bi Opština Berane u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore mogla bolje da planira svoje aktivnosti u tom pravcu.

Prikupljeni podaci iz ankete su povjerljivi i isti će se koristiti u svrhe izrade dokumenta „Plan otkupa zemljišta“ (RAP) za potrebe projekta.

Organizaciju i sprovođenje anketiranja će vršiti konsultanti E3 d.o.o. angažovane u cilju pružanja stručne podrške projektu.

U slučaju da ne možete prisustvovati anketiranju u navedenom terminu, molimo Vas da nam se obratite do 13.3.2022. godine pozivom na tel. 020/227-501 ili e-mail: office@e3consulting.co.me, kako bismo Vas mogli direktno kontaktirati i sprovesti telefonsko anketiranje o našem trošku.

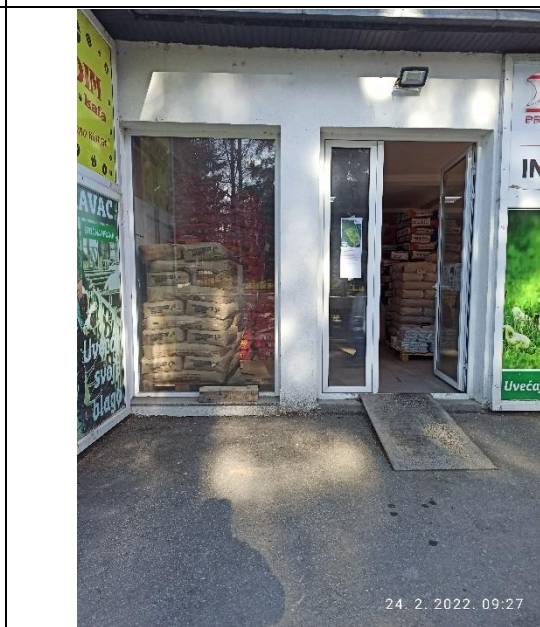
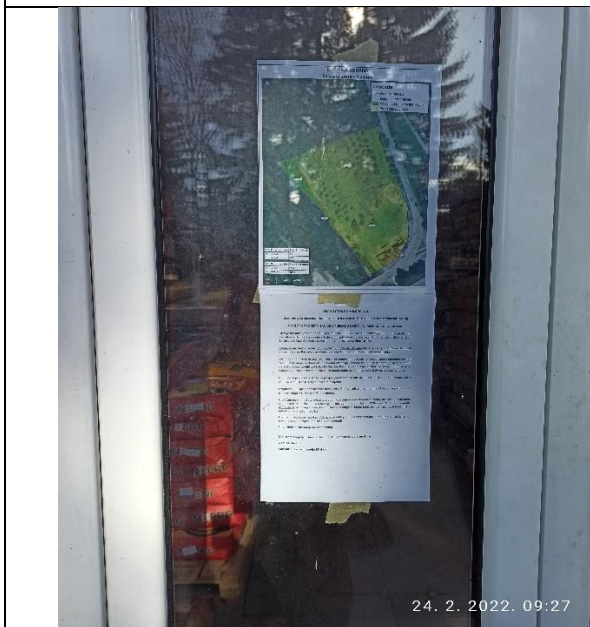
Ukoliko niste sigurni da li će Vaša parcela biti predmet eksproprijacije, molimo da se javite na gore navedeni broj kako bismo Vam pomogli.

Unaprijed se zahvaljujemo na saradnji.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Crne Gore

Opština Berane

E3 d.o.o.

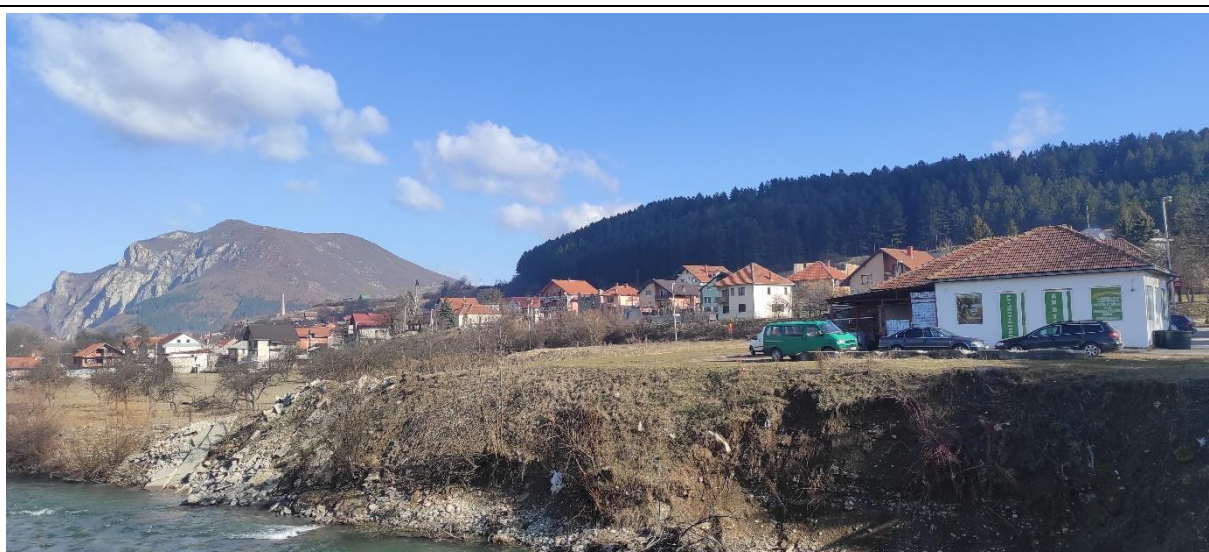

Obavještenje o socio-ekonomskom istraživanju i mapa projektne oblasti – Opština Berane

PRILOG 6: FOTOGRAFIJE PROJEKTNE OBLASTI

Lokacija 4 anketirana biznisa

Projektna oblast

PRIOLOG 7: SUMARNI PREGLED REZULTATA SOCIO-EKONOMSKOG ISTRAŽIVANJA

1. Lokacija/Lokalna zajednica

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Berane/Hareme	4	100.0	100.0

2. Pozicija ispitanika u biznisu

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Suvlasnik	1	25.0	25.0
Vlasnik	2	50.0	50.0
Radnik	1	25.0	25.0
Ukupno	4	100.0	100.0

3. Da li ste bili informisani o planiranoj eksproprijaciji?

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Nisam informisan/a	1	25.0	25.0
Jesam nedavno, kroz objavu o proglašenju javnog interesa	1	25.0	25.0
Nisam bio informisan/a kada sam iznajmio/la objekat	2	50.0	50.0
Ukupno	4	100.0	100.0

4. Da li ste zadovoljni sa nivoom informacija koje ste do danas dobili?

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Apsolutno nezadovoljan/a	4	100.0	100.0

5. Šta mislite koji je najefikasniji način da se informišete o detaljima ovog projekta?

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Putem Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede	4	100.0	100.0

6. Ukupna površina parcele

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
1ha 30ar	1	25.0	25.0
Ne znam	3	75.0	75.0
Ukupno	4	100.0	100.0

7. Da li je cijela parcela pogodena eksproprijacijom?

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Da	3	75.0	75.0
Ne	1	25.0	25.0
Ukupno	4	100.0	100.0

8. Ukoliko nije, navedite površinu pogođene parcele (filter)

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
7-8 ari	1	100.0	25.0
Ukupno	1	100.0	100.0

9. Vrsta poslovne aktivnosti

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Poljoprivredna apoteka-stočna hrana	2	50.0	50.0
Kafe-bar	1	25.0	25.0
Advokatska kancelarija	1	25.0	25.0
Ukupno	4	100.0	100.0

10. Godina osnivanja

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
2019	2	50.0	50.0
2020	2	50.0	50.0
Ukupno	4	100.0	100.0

11. Vlasnik (suvlasnik):

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Suvlasnik	1	25.0	25.0
Vlasnik	1	25.0	25.0
Zakupac na 10 godina	2	50.0	50.0
Ukupno	4	100.0	100.0

12. Pol vlasnika

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Muški	4	100.0	100.0

13. Pravni status poslovnog objekta

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Formalno sa dozvolom	3	75.0	75.0
Privremena dozvola	1	25.0	25.0
Ukupno	4	100.0	100.0

14. Prosječan broj zaposlenih

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Broj zaposlenih	3	2.00	2.00	2.0000

15. Godišnji promet-prosjek

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Godišnji promet	3	15.000,00	350.000,00	221.666,66

15.1 Godišnji promet

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
15.000,00	1	25.0	33.3
300.000,00	1	25.0	33.3
350.000,00	1	25.0	33.3
Ukupno	3	75.0	100.0
Ukupno	4	100.0	

16. Stepen obrazovanja i zanimanje

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Srednja škola	2	28.6	28.6
Fakultet	5	71.4	71.4
Ukupno	7	100.0	100.0

17. Godine starosti-interval

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Do 29	1	14.3	14.3
Od 30 do 39	4	57.1	57.1
Od 50 do 59	2	28.6	28.6
Ukupno	7	100.0	100.0

17.1. Godine-prosjek

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Godine starosti	7	22.00	55.00	35.7143

18. Mjesečna zarada

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Do 500 EUR	6	85.7	100.0
Ne želi da odgovori	1	14.3	
Ukupno	7	100.0	

18.1. Zarada-prosjek

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Zarada	6	450.00	500.00	483.33

19. Broj godina rada u firmi

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
2 do 5 godina	7	100.0	100.0

19.1 Broj godina rada u firmi-prosjek

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Broj godina rada u firmi	7	2.00	3.00	2.4286

20. Broj izdržavanih lica

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Broj izdržavanih lica	2	4.00	5.00	4.5000

21. Koliko daleko zaposleni putuje do posla? (km)

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
100m	1	14.3	14.3
2 km	5	71.4	71.4
3 km	1	14.3	14.3
Ukupno	7	100.0	100.0

22. Zabilješke i komentari

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Nemam komentar	6	85.7	85.7
Zakupac je potpisao ugovor o zakupu sa vlasnikom na 10 godina i investirao sam sredstva i renovirao prostorije; posjedujemo sve ugovore koji nas obavezuju na 10-godišnji period	1	14.3	14.3
Ukupno	7	100.0	100.0

23. Šta pretpostavljate da bi mogli biti Vaši glavni problem uzrokovani projektom?

		Broj	%
Gubitak sredstava za život	Najmanje važno	1	25.0%
	Relativno važno	0	0.0%
	Važno	0	0.0%
	Veoma važno	1	25.0%
	Najvažnije	2	50.0%
	Ukupno	4	100.0%
Premještanje poljoprivredne aktivnosti	Najmanje važno	1	25.0%
	Relativno važno	0	0.0%
	Važno	0	0.0%
	Veoma važno	2	50.0%
	Najvažnije	1	25.0%
	Ukupno	4	100.0%

Šta pretpostavljate da bi mogli biti Vaši glavni problem uzrokovani projektom? (rangirajte sa: 5 - najvažnije, 4- veoma važno, 3 – srednje važno, itd.)

	Br	Minimum	Maksimum	Prosjek
Gubitak sredstava za život	4	1	5	3.75
Premještanje poljoprivredne aktivnosti	4	1	5	3.50

24. Kako mislite da je moguće riješiti navedene probleme?

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Sporazumno	1	25.0	25.0
Nemam problem	1	25.0	25.0
Razgovaraću sa zakupcem o projektu	2	50.0	50.0
Ukupno	4	100.0	100.0

25. Koji su Vaši planovi nakon eksproprijacije?

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Nemam odgovor, nastavljam istu aktivnost	1	25.0	25.0
Ukoliko se projekat realizuje pronalazićemo načine za ostvarenje novih prihoda	2	50.0	50.0
Isti kao i ranije	1	25.0	25.0
Ukupno	4	100.0	100.0

26. Komentari i zapažanja

	Frekvencija	Procenat	Validni procenat
Nema komentar	1	25.0	25.0
Potrebna nam je informacija kada će projekat biti realizovan s obzirom da je najavljen prije 3 godine i da nije poznato kada će početi i završiti.	1	25.0	25.0
Objekti se ne bi smjeli rušiti, potrebno je naći drugo rješenje	1	25.0	25.0
Postoji više pravnih pitanja koja je potrebno riješiti, nadležni organi moraju razgovarati sa svima	1	25.0	25.0
Ukupno	4	100.0	100.0